

Furuset-formelen:

Inkluderende omsorg, åpenhet og trygghet

En mulighetsstudie
for bydel Alna

OSLOMET

ENKIME

Forord

Denne mulighetsstudien er gjennomført vinteren og våren 2025 av et tverrfaglig forskerteam fra OsloMet – storbyuniversitetet i samarbeid med arkitekt ved A-Lab/Enkime, på oppdrag av Oslo kommune ved Bydel Alna. Formålet har vært 1) å forstå hvordan det nye bydelshuset på Furuset fungerer for både ansatte og innbyggere, og 2) se denne bygningen i sammenheng med bygnin- gene og uteområder rundt, samt planlagte bygg på Furuset. Med denne analysen håper vi å gi en medvirkningsbasert retning på utviklingsarbeidet i delbydelen, og skissere lavterskel løsninger for å forbedre samsillet mellom folk, natur og omgivelser i lys av velferdsstatens omsorgsansvar. Vi takker for oppdraget og svært god støtte underveis fra Oslo kommune ved Bydel Alna.

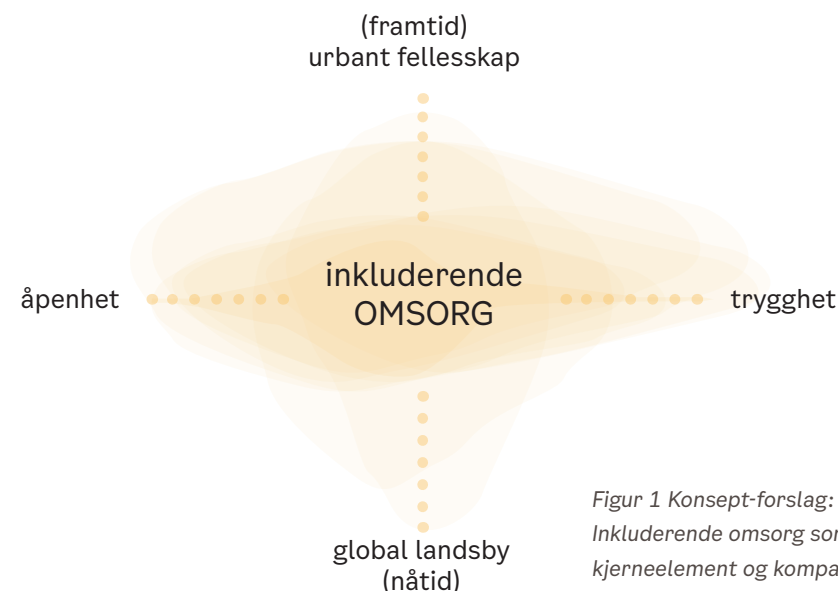
Tittel:	Furuset-formelen: Inkluderende omsorg, åpenhet og trygghet
Forfattere:	Aina Landsverk Hagen, Arne Lindseth Bygdås, Hilde Rønnaug Kitterød, (Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet), Astri Margareta Dalseide (Enkime), Ingar Brattbakk, Monika Grønlie Rosten (NOVA, OsloMet). Kvalitetssikrer: Gudrun Rudningen (AFI, OsloMet).
Oppdragsgiver:	Oslo kommune ved Bydel Alna
Publisert:	1. juli 2025
Forsidefoto/ illustrasjoner:	Aina Landsverk Hagen, Astri Margareta Dalseide

Sammendrag

Furuset har gjennom det siste århundret gått fra å være en bygd i utkanten av Oslo, til å bli en “global landsby” der omsorg for hverandre står sterkt, både blant innbyggere og ansatte i bydelstjenestene. Furuset bydelshus åpnet i januar 2022 med store visjoner om å gi innbyggerne “én dør inn” til kommunale tjenester, gjøre bydelen mer tilgjengelig og fungere som “et hus for hele bydelen”. Bydelen ønsker nå å se bydelshuset og de omkringliggende bygningene og planlagte byggene, samt offentlige rom og parker i nærheten, i sammenheng. Målet er å kunne ta bedre beslutninger i framtidig utvikling av området.

Arbeidet med denne mulighetsstudien bygger på en rekke ulike aktiviteter og datakilder og er basert på en nyutviklet form for sosiokulturell steds- og bygningsanalyse. Vi har kartlagt og intervjuet relevante aktører som har interesser i eller berøres av utviklingen på Furuset, individuelt og i grupper, og organisert framtidsverksted for å lage bilder og forestillinger om hva Furuset kan bli. Vi har også etablert et kunnskapsgrunnlag basert på dokumenter med visjoner, konsepter og planer, og observert bruk og bruksmønstre av bygninger, med vekt på bydelshuset med innbyggertorg, og tilhørende uteområder. Vi har undersøkt hvilke ulike forestillinger og «stedsbilder» folk har av Furuset som område, og bydelshuset spesifikt, og hvordan ulike stedsbruk og ulike stedsinteresser noen ganger kan skape konflikt, ubehag eller føre til at færre oppholder seg på disse stedene.

Under tegner vi opp ulike scenarioer for bydelshuset og Furuset-området utvikling framover etterfulgt av våre anbefalinger (del

Figur 1 Konsept-forslag: Inkluderende omsorg som kjerneelement og kompass ved framtidig utvikling av Furuset.

1). Deretter bretter vi ut visjoner og ambisjoner for bydelshuset og hvordan bruken og forståelsen av huset er i dag (del 2), før vi beveger oss over i stedserfaringer av det omkringliggende området på Furuset, og hvordan ulike aktører ser på dagens situasjon, samt framtidens Furuset. Til slutt diskuterer vi en rekke erfaringer med lignende bydelshus og innbyggertorg i inn- og utland, og gir våre anbefalinger til framtidig medvirkningsarbeid og visjonsbygging.

Våre hovedfunn kan oppsummeres i begrepet “inkluderende omsorg”, som innlemmer de tilsynelatende motstridende fenomenene “åpenhet” og “trygghet”. Vi ser at utbyggere og planleggere har visjoner om Furuset som urbant fellesskap, mens innbyggere

og ansatte i bydelen snakker om Furuset som en landsby (tidligere Furuset-bygda) hvor det er plass til folk med bakgrunn fra hele verden. Begge parter har til felles det grønne som en viktig bestanddel av både å vedlikeholde (innbyggere, frivillige og ansatte) og utvikle (utbyggere, planleggere) Furuset. Den andre viktige fellesnevneren for å både bevare det gode ved Furuset og utvikle stedet videre er bygging av ny skole i Verdensparken. Alle virker å ville det samme – å forsterke det som i dag gjør Furuset til et godt sted å bo, jobbe og drømme, uten å miste noen på veien.

Vi anbefaler derfor bydelen i fellesskap med innbyggere, utbyggere og frivillige organisasjoner å jobbe fram konseptet «aktive, grønne gulv» på Furuset, framfor å ensidig utvikle området gjennom aktivering av fasader og møteplasser. Målet framover bør være å forene to verdilogikker som i dag kolliderer: en fellesskapsorientert åpenhetskultur versus en institusjonell risikostyringskultur. Vi foreslår å bruke modellen over (figur 1) som et kompass, for bydelen og andre ved framtidige strategiske beslutninger f.eks. når det gjelder anbefalinger om utvikling av flere møteplasser som treffer befolkningens, ansattes og frivillighetens behov bedre enn de gjør i dag.

Innhold

Forord	2
Sammendrag	3
Innholdsfortegnelse	4
Hvilke metoder har vi brukt, og hvem har blitt involvert?	5

Del 1 Furuset som det gode stedet

1.1. Fra solkongeslott til omsorgens hus – scenarioer for bydelshuset	9
1.2. Våre anbefalinger for utvikling av bydelshuset	13
1.3. Fra dødt sentrum til grønn, global landsby – scenarioer for Furuset	19
1.4. Våre anbefalinger for Furuset-områdets utvikling	24

DEL 2 Bydelshuset – fra tidlig visjon til nåtidig bruk

2.1. Opprinnelsen: Visjoner og ambisjoner for bydelshuset	28
2.2. Oppsummering: Bruker-innbyggere og mobile ansatte	33
2.3. Visjonen til hjelp eller hinder? Erfaringer med bydelshuset.....	34
2.4. Oppsummering: Åpenhet og trygghet i balanse	45

DEL 3 Furuset-området: Global landsby eller urbant fellesskap? ...

3.1. Furusets medvirkningshistorie: Unge blir tatt på alvor	48
3.2. Furuset som forbildeområde: Visjoner og ambisjoner.....	49
3.3. Oppsummering: Tenke stort, gjøre lokalt	57

DEL 4 Hva nå, Furuset?

4.1. Andre erfaringer fra inn- og utland	59
4.2. Anbefalinger for framtidig medvirkning og utvikling	61
4.3. Oppsummering: Nabolagsomsorg og profesjonsomsorg.....	66
Referanser	67

Hvilke metoder har vi brukt, og hvem har blitt involvert?

Gjennom vinteren og våren 2025 har et forskerteam bestående av fem samfunnsvitere (to sosialantropologer, en samfunnsgeograf, en organisasjonsviter, en religionsviter) og en arkitekt, tilbrakt to intensive feltarbeidsuker på Furuset. I forkant og etterkant har vi gått gjennom rapporter, dokumenter og annet materiale om Furuset og bydelshuset, samt besøkt delbydelen ved flere anledninger. Vår base har vært bydelshuset på Furuset, men vi har gjort befaringer, registreringer og intervjuer også i omgivelsene rundt, deriblant på Trygve Lies plass, det nedlagte sykehjemmet, Furuset

senter, Verdensparken, Furuset Forum og Furuset bibliotek og aktivitetshus (FUBIAK). Vi har også samarbeidet med studenter og lærere ved videreutdanningsmasteren i urbanisme ved Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo (AHO), som har gjort stedsanalyser av Furuset vinteren 2025.

Vi bygger på erfaringer fra flere tiår med forskning i området, spesielt på ungdom og medvirkning, men også på andre innbyggergrupper og frivilligheten. Forskerteamet har lang erfaring med stedsanalyser i denne og andre bydeler i Oslo, og har jobbet med både bydelsadministrasjonen og frivilligheten i tidligere prosjekter. Vi har bygget videre på kunnskapen som ligger i en mengde rapporter og tidligere studier av Furuset, med egne observasjoner i og rundt bydelshuset, samt intervjuer og samtaler med brukere av tjenester, frivillige organisasjoner og innbyggere. De mest sentrale rapportene om bydelshuset er en forstudie med rom- og funksjonsprogram (Signal Arkitekter 2015) og et konseptnotat laget før huset ble bygget (Oslo kommune 2020), og en evaluering av bydelshuset ett år etter åpning (Boldt 2023). I tillegg har vi sett nøye på flere rapporter som omhandler spesielt unge innbyggers opplevelse av å vokse opp på Furuset, deriblant stedsanalyser gjort med ti års mellomrom (Hindhammer & Skalstad 2009, Ruud mfl. 2019), samt presentasjoner laget av OBOS (2024) og Furuset Utvikling (2024).

Fakta om mulighetsstudiens datagrunnlag

Intervjuer og samtaler

Kortere uformelle intervjuer/samtaler
(19 personer)

Lengre intervjuer (26 personer)

Totalt: 43 personer (14 av disse var innbyggere, 16 ansatte i bydelen, 3 eksterne fagpersoner)

Alna eldreråd (7 deltakere)

Alna råd for personer med funksjonsnedsettelse (5 deltakere)

Innbyggerrådet for områdeløft Furuset

(4 deltakere)

Totalt: 29 deltakere

Fokusgrupper/workshops

Framtidsverksted med bydelsansatte
(ca. 10-12 deltakere)

Workshop med representanter fra frivilligheten
(8 deltakere)

Alna ungdomsråd (6 deltakere)

Observasjoner og registreringer i området

Registrering av skilting, innganger og
bruksmønstre

Observasjoner av sosiale interaksjoner

Befaring med innbyggere og bydelsansatte

31 rapporter og dokumenter

Figur 2 Utviklingstomter Furuset. Store deler av Furuset er regulert til større utbygging. Alle tomter og bygninger som er markert på kartet kan utvikles til sentrumsformål, ifølge den gjeldende områdeplanen. Foreløpig er det bare bydelshuset som er bygget, men både Trygve Lies plass, S8, S5 og S6 er planlagt bygget.

I tillegg har prosjektet Furuset Hageby og deler av Verdensparken blitt ferdigstilt og Karihaugveien 22 er under bygging.

Figurliste:

Figur 1 Modell - Inkluderende omsorg	1
Figur 2 Utviklingstomter Furuset	3
Figur 3 Bydelshuset med nye torg	14
Figur 4 Forslag 1 - Innbyggertorget i tre soner	16
Figur 5 Forslag 2 - Innbyggertorget i to soner	17
Figur 6 Forslagskart - bydelshuset i sentrum	26
Figur 7 Ansattes vei i innbyggertorget i dag	36
Figur 8 Dårlig funksjon i innbyggertorget i dag	37

Del 1

Furuset som det gode stedet

Hovedformålet med denne mulighetsstudien har vært å forstå bedre hvordan det nye bydelshuset på Furuset fungerer for både ansatte og innbyggere, for å kunne forbedre det som ikke fungerer i dag – og for å ivareta både tryggheten, sikkerheten og de faglige og sosiale behovene til begge grupper. Bydelshuset eksisterer i en større sammenheng, og vi har derfor også undersøkt hvordan innbyggere, frivillige, planleggere, utviklere og entreprenører ser på det omkringliggende området i dag – og ikke minst hva deres drømmer, visjoner, ambisjoner og behov er for framtidens Furuset.

Gjennom samtaler, observasjoner, fokusgrupper og gjennomgang av tidligere rapporter og studier, har vi fått et klarere bilde av hvordan alle disse posisjonene, rollene og gruppene virker å ville det samme – å forsterke det som i dag gjør Furuset til et godt sted å bo, jobbe og drømme, uten å miste noen på veien. Områdene som er under planlegging eller utvikling, er steder hvor spesielt mye står på spill. Under vil vi presentere en rekke scenarioer og anbefalinger for videre utvikling av bydelshuset spesielt og Furuset generelt. Om man får til en styrking av det vi ser som Furusets tiltrekningskraft, “inkluderende omsorg”, er helt avhengig av hvilke valg som tas framover – og hvem som blir reelt inkludert i disse prosessene. Samtidig er bydelsøkonomien trang, og velferdstjenestene presset.

Det blir dermed enda mer prekært å se de fysiske omgivelsene i sammenheng med det relasjonelle og emosjonelle arbeidet som gjøres av både tjenesteapparatet, frivillige og naboer på Furuset. Eksempler på slikt arbeide kan være en ansatt i bydelsadministrasjonen som kobler en lokal ildsjel med ledelsen på Furuset Hageby, slik at hun og hennes frivilligorganisasjon får dyrke urter i plantekassene på takterrassen og bruke et sårt tiltrengt kjøkken til å lage mat de kan selge på lokale arrangementer. Eller det kan være en innbygger som på fritida holder foredrag om Furusets historie og organiserer fotballcup mellom ungdommer på nabolagsfestivalen, samtidig som hen stiller i medvirkningsworkshoper med forskere på oppdrag. Det kan også være en nabo som jobber frivillig på seniorsenteret, og som tidligere hadde en stilling i NAV, slik at hun kjenner befolkningen godt og kan ta vare på de eldre som ønsker et tilbud i nærmiljøet.

Visjoner som en gang har vært nyttige verktøy for å realisere drømmer, bør ikke stivne og bli til hindre for å skape gode steder å være, for mange. I denne første delen av analysen håper vi å bidra til å gi en medvirkningsbasert retning på utviklingsarbeidet i delbydelen, samt skissere lavterskel løsninger for å forbedre samspillet mellom folk, natur og omgivelser i lys av velferdsstatens omsorgsansvar. For å gjøre det vil vi ta utgangspunkt i tre begreper som kan gi retning til framtidig scenario-arbeid: Dystopi (det negative, uønskede), utopi (det perfekte) eller det mindre kjente greske begrepet, eutopi – det gode stedet. Beskrivelsene her er basert på innspill og innsikter fra ansatte og innbyggere, som så er utviklet videre av forskerteamet til scenarioer for Furusets framtid. Vi starter med eutopien for bydelshuset – visjonen om det gode samlings- og arbeidsstedet for ansatte og innbyggere i bydel Alna.

1.1. Fra solkongeslott til omsorgens hus – tre scenarioer for bydelshuset

Bydelshuset som eutopi:

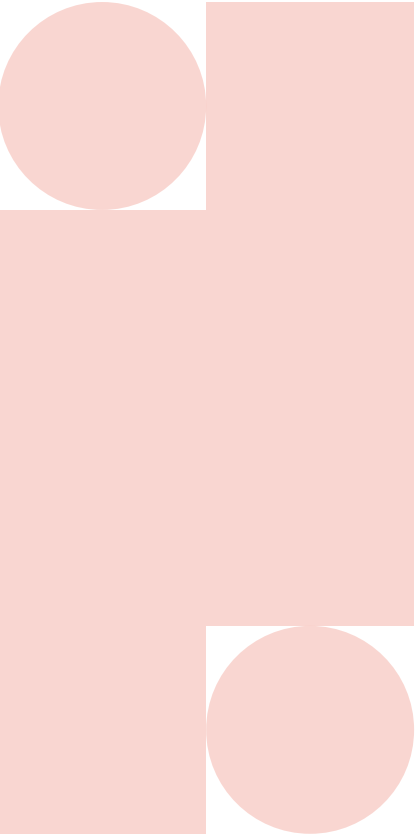
Omsorgens hus og Furuset-torget

Et eutopisk bilde av bydelshuset som “det gode stedet” vil være et scenario preget av nettopp inkluderende omsorg, med åpenhet og trygghet i likevekt. Dette scenarioet inneholder helt konkrete forslag, ønsker og visjoner fra ansatte og innbyggere – som vi vurderer som mulige å gjennomføre. Bydelshuset vil her være en bygning der fasaden ut mot torget er aktivert – kaffebaren har utvidet og fått vindusplasser i barkrakk-høyde. De ansatte har egen inngang som er et godt stykke fra publikumsinngangen og skrankeområdet med besøksregistrering og publikumsmottak. Det er færre og oversiktlige innganger til huset med kameraovervåking og fast vekterpost i inngangspartiet. Det er varsling på ansattes mobiltelefoner når det er alvorlige hendelser nede i publikumsmottaket, også til ansatte på FUBIAK, Nav og Helsestasjonen i den påkoblede nabobygningen.

Bydelshuset utmerker seg ved styrket tilgjengelighet og en opplevelse av økt verdighet i møtet med brukerne. Bydelens tjenester og innbyggere samarbeider godt. Ledelsen styrker og støtter bydelsansatte slik at tjenestene kan styrke og støtte bydelens innbyggere. De fysiske omgivelsene støtter opp under dette:

Det er gode venteområder der man kan sitte skjermet og i fred, med tilgjengelige toaletter, tilgang til kaffe og te og til og med et lekehjørne. Ansatte rapporterer at det nå faktisk kjennes godt å ta imot folk i huset. I de tilfeller der besøkende tidligere kunne føle seg som på utstilling i innbyggertorget, har man funnet løsninger: For eksempel er sensitive tjenester organisert slik at man kan komme direkte til et mer skjermet mottaksrom fremfor å stå synlig i en felles sone. Skranken har enten beholdt sin opprinnelige plass (figur 4) eller er flyttet ned til hjørnet der kaféen AlnaHub er i dag (figur 5), og FUBIAK sine ansatte “trivselsverter” jobber både på torget og biblioteket. De er opplært i og erfarne med å ta vare på besøkende, og flere av dem er godt over pensjonsalder. Ventesonene i første etasje er forutsigbar, forklarende, og trygt ivaretagende. Den er mykere i uttrykket, og det er lettere for innbyggerne å vite hvor de skal.

Nå er innbyggertorget åpent på ettermiddager og i helgene, ikke bare i kontortiden. Bydelen har, i tett samarbeid med FUBIAK, etablert et felles driftskonsept for torget. Kaféen drives nå som et kombinasjonsforetak hvor det på dagtid er en kaffebare for besø-

kende og ansatte, og på kveldstid en frivillighetsdrevet møteplass med kulturkvelder. Det er etablert en ny kjøkkensone slik at frivillige organisasjoner kan servere te, kaffe eller enkel mat ved arrangementer. Dette har allerede senket terskelen for å arrangere mangfoldige aktiviteter – alt fra nabolagsfrokoster til språkkafé og andre fritidsaktiviteter på kveldstid. Resultatet er at lokalene yrer av liv også utenom vanlig arbeidstid. Med lys i vinduene og folk til stede opplever omgivelsene en positiv sosial kontroll heller enn tom mørklagt plass på kveldstid. Kantina i andre etasje har nå fått navn etter den ansatte ildsjelen som har drevet fram kafékonseptet på innbyggertorget.

Lokale kunstneres arbeider preger innbyggertorget uttrykk og aktiviteter, med takhengte kunstverk som gir en romlig opplevelse. FUBIAK-effekten har tatt hold, og bydelens eldre har fått sitt eget visdomsbibliotek og kunnskapssenter som en integrert del av innbyggertorget, med fasade mot Bygata øst (forslag 2). Her inviteres også innbyggere jevnlig inn til medvirknings-verksteder, sammen med representanter for utbyggere, planleggere og frivillige organisasjoner i bydelen. Ønsker noen å medvirke på Furusets utvikling, vet de nå hvor det skjer og det er lavterskel for å stikke innom når de ser aktivitet i medvirkningshjørnet av innbyggertorget. Det er også her Alna GründerHub inviterer næringslivsledere og lokal ungdom til toveis-mentoring over en kopp varm, marokkansk myntete forberedt av engasjerte frivillige.

Møterommene i andre etasje er utformet slik at det er enda tydeligere ulike rom til ulike type møter og behov. Noen rom har kontorpreg, med pult, møtebord og møtestoler, mens andre er mer terapeutiske, til de myke møtene. Her er det gardiner, og myke

møbler som sofa og myke stoler. Noen av møterommene har ikke lenger innsyn, for å ivareta en trygghetsfølelse hos besøkende. Det største møterommet er utvidet og tilrettelagt for undervisning av store grupper. Kantina er tilbake i full drift, og fungerer som et møtested på tvers av alle tjenestene, og som et bindeledd til NAV, tannleger og FUBIAK, tjenestene som holder til i nabobygningen.

Tjenestene har fått sine egne soner oppover i etasjene, som er utformet med vekt på profesjonenes egenart og opplevd personvern-hensyn. Ledelsen og HMS-utvalget har i samarbeid med fagforeningene vedtatt å innføre et lokalt utviklet omsorgsbasert arbeidsmiljø-konsept med «god nok»-dekning i kontorplasser. De ansatte har tatt initiativ til et sosialt årshjul der alle tjenestene har rullerende ansvar for å arrangere noe som øker trivselen og tryggheten blant sine kollegaer. Oppover i etasjene er det soner for å le høyt sammen, og soner for å gråte en tåre eller hvile etter et heftig brukermøte. Åpenheten er ikke lenger bare fysisk (uten skillevegger), men også romlig – det er godt å være et helt menneske på jobb. De ansatte har stilt eget lag i Holmenkollen-stafetten og har brukt området rundt Verdensparken til å trene gjennom hele året, og har fått egne knaggrekker til yttertøy i garderoben i underetasjen (ikke bare knagger i dusjområdet). Sommerfesten avholdes ved Lutvann, og maten som serveres er laget av lokale ildsjeler med bakgrunn fra et titalls land i Asia og Afrika. Det er ellers jevnlig fester i etasjene, gjennom hele året – både internt i avdelinger/tjenester, men også på tvers av etasjer og avdelinger. De ansatte drar på utflukter, inspirert og tilrettelagt slik som Seniorsenteret allerede gjør for sine brukere. Tusenfryd og Sandefjord-Strømstad-ferga blir godt besøkt.

Bydelshuset som dystopi: Et vertikalt solkongeslott

Et dystopisk bilde av bydelshuset vil være en bygning hvor dagens utfordringer er forsterket. Klimaendringer har gjort at sola forsvinner bak den høye bygningen før naboene i borettslaget ved siden av har drukket formiddagskaffen. Det vil være flere ansatte som frykter for sikkerheten sin, og flere grupper av innbyggere som forbinder bygningen med tjenester de har mistillit til (eksempelvis Nav eller barnverntjenesten) og som dermed unngår å bruke bygningen, tilliggende bygninger eller området rundt.

Etasjene oppover i huset er overfylt av ansatte fra sammen-slåtte bydeler, samtidig som en innstramming av aktivitetsbasert arbeidsmiljø-konseptet gjør at for mange benytter seg av hjemmekontor til at arbeidsmiljøet blir godt, trygt og levende. Heisen står oftere, og flere brukere av tjenestene sliter med å komme seg til møterom, og uteblir derfor ofte fra avtalte møter. Svaksynte brukere og ansatte har snublet i den store trappa og har pågående tvister med bydelen. Kontorlandskapet preges av enda flere glassvegger med innsyn og mange av møterommene er fjernet til fordel for kontorplasser. Dette fører til flere brudd på taushetsplikten og

personvernet til brukere av tjenestene, og gjør at voksenkjeftingen mellom ansatte eskalerer.

Innbyggertorget i første etasje står ikke bare tomt på ettermiddager og i helgene, men har også mistet kaffebaren. Kantina i andre etasje må stenges igjen, det er ikke nok penger i bydelskassa til drift. De ansatte velger å spise andre steder i bygget og det store lokalet står stort sett tomt. Både på bakkeplan og under bakken eskalerer situasjonen. Flere uvedkomne sover i garderobene, det er flere falske brannalarmer som stadig avbryter de ansatte i arbeidet. Kjelleretasjene er blitt tilholdssted for ungdommer som gjør daglig hærverk på biler, sykler og inventar, samt selger, kjøper og bruker narkotika og truer ansatte på vei inn til bygningen. Ingen av hjemmetjenestens nattevakter tør å dra til bydelshuset for å spise matpakka si – de sitter heller ute i tjenestebilene sine og spiser. Fem dører inn og en heis opp, med flere ansatte og flere omsorgstrengende innbyggere vil gjøre vekt-behovet større og er den lille dråpen som bidrar til å velte bydelens økonomi.

Bydelshuset som utopi: Fredelig sameksistens og smidig samhandling

I et utopisk scenario er Furuset bydelshus et levende eksempel på fredelig sameksistens mellom innbyggere og tjenester, og smidig samhandling på tvers av profesjoner og fagmiljøer. Bydelshuset er blitt «én dør inn» i praksis, ikke ved at det fysisk nå bare har én inngang, men ved at innbyggerne opplever at uansett hvor og hvordan de tar kontakt, får de helhetlig hjelp. Utopien preges av at samlokalisering og tverrfaglig samarbeid virkelig har slått rot. Tjenestene sitter ikke lenger på hver sin tue; de fleste ansatte kjenner hverandre på tvers av fag og avdeling, og det oppstår spontane møtepunkter i fellesarealer. Faglig uenighet mellom profesjonene løses en gang for alle.

Bydelshusets innbyggertorg fungerer som et inkluderende møtested for alle i bydel Alna. Lokalet i første etasje er lyst, åpent og yrer av aktivitet gjennom hele dagen. Det er rett og slett ikke plass til alle som vil inn, så bydelen må innføre et aktivitetsbasert frivillighetsmiljø-konsept med planlagt underdekning, basert på egne gode erfaringer oppover i etasjene. Innbyggere kommer ikke bare hit for å levere skjema eller vente på time – mange bruker torget som en uformell møteplass og opplever det som sitt «andre

hjem». Man ser for eksempel eldre sitte ved kafébordene og prate med ungdommer som stikker innom etter skoletid, og småbarnsforeldre tar en velfortjent pause her etter biblioteksbesøket i nabobygget. For de besøkende føles det naturlig å oppholde seg i bydelshuset; stigmaet som en del tidligere forbandt med huset (som at det «bare er et Nav-kontor») er erstattet av en bred og tydelig omfavning av konseptet slik det var tenkt og planlagt fra start. Lokale rullestolbrukere har nå fått en smalere variant av hjelpemiddelsentralen slik at de lett navigerer rampene på torget uten å skrape inntil skilleveggene. Kantina i andre etasje er gjort om til en levende bydelskro som er åpen for alle, med live musikk, teaterforestillinger og gjester fra inn- og utland.

Gjennomgående er det lagt vekt på at alle skal føle seg velkomne og trygge, uansett hva de bærer med seg. At dette lar seg gjøre, skyldes ikke minst en kulturendring blant de ansatte: de ser nå på seg selv først og fremst som medmennesker og veiledere, ikke som ansatte i en tjeneste. Skole og velferdstjenester er ikke lenger delt opp av bydelsgrenser, men organisert etter innbyggernes tilhørighet og behov.

1.2. Våre anbefalinger for utvikling av bydelshuset

Vår anbefaling er å bygge videre på bydelshuset som eutopi – det gode stedet. Det kan gjøres ved at bydelen bruker inkluderende omsorg som kompass, og balanserer behovet for åpenhet og trygghet for både innbyggere og ansatte, når de skal gjøre bydelshuset til et godt sted å være. Varianter av samtlige løsninger vi foreslår under (figur 4 og figur 5) må medvirkes på av ansatte og innbyggere, og har fordeler og ulemper. Hovedgrep og avhengighetsmomenter for å få til bydelshuset som et godt sted vil være følgende: Bygging av innvendig heis fra bibliotekshagen (til 3. og/eller 4. etasje), egen ansattinngang, utvidede åpningstider på ettermiddager og helg, samt aktivering av sonen mot Bygata.

Innbyggertorg hvor førstelinjen til sosiale velferdstjenester er integrert med andre kommunale tjenester og eventuelt bibliotek gir noen utfordringer som må løses. Skjerming både visuelt og akustisk kan være påkrevd når det er snakk om henvendelser i skranken som berører private og sensitive temaer. Dette er noe vi finner i vårt intervjumateriale fra Furuset, men er en problemstilling som er kjent fra studier av andre innbyggertorg i både Norge og Sverige (se del 4). En velfungerende førstelinje handler imid-

lertid om mer enn de fysiske forholdene. Hjelp til selvhjelp krever kompetente veiledere som kan møte svært ulike behov både praktisk og relasjonelt, og for å sikre utvikling over tid kan det være lurt å se innbyggertorget som del av et større erfaringsnettverk og sosial infrastruktur. Innbyggertorget i bydelshuset bør ha aktive fasader og tilgjengelige kjøkkenfasiliteter for frivillige og arrangementer i tilknytning til Trygve Lies plass.

Den åpne følelsen, med høyt tak og store vindusflater er innbyggertorget styrke. Det oppleves likevel noe uoversiktlig. Vi anbefaler å legge til rette for bedre oversikt og mykere, hyggeligere gulv og tak, gjennom for eksempel kunstinstallasjoner, lamper eller gardiner: Transparent, men romdannende. Det er i dag vanskelig å finne en du leter etter i innbyggertorget. Vi anbefaler å endre utforming på halvveggene som følger rampene, slik at man har sikt gjennom disse.

Innbyggertorget - våre anbefalinger

Vi anbefaler å fremheve de flotte vindusfasadene og samspillet mot Trygve Lies plass og Torg nord, med barbenker og sitteplasser henvendt mot vinduene.

Vi anbefaler å endre adkomstene til skranken, for å sikre at færrest mulig innbyggere ankommer skranken fra siden eller bakfra. Der skranken ligger i dag er det vanskelig å endre utforming på selve skranken, men det kan være mulig å endre adkomstlinjene til den og ventesonen foran den. Enten kan inngangsdøren i rotunden flyttes slik at man går inn med ansiktet mot nord, eller man kan installere en ny dørløsning som ikke spiser så mye av rommet og tar sikten ved skranken, slik som i dag. Både kafé og skranke bør få «ryggdekke» for å ha oversikt over rommet.

Dersom man går videre med figur 4 anbefaler vi å opparbeide dagens løsning til en nettere skranke som gir bedre sikt for de som sitter der.

Vi foreslår egen ansattinngang – for mindre trengsel og forvirring i ventesone. Dette er ikke et forslag som har kommet fra ansatte, men det er i dag et vanskelig forhold mellom ansattinngang og publikumstilgang til andre etasje, og «sjekking» av tilgang ved denne kortleseren.

Det er positivt hvis bydelens innbyggere kan sette sitt preg på rommet ytterligere, gjennom kunst og farger. Kafeen AlnaHub har allerede dekorert med blomster på kafébordene, og kan gjerne få innrede på en måte som skiller tilbudet fra resten av innbyggertorget. De små plantekassene i innbyggertorget gjør ikke så mye ut av seg. Vi foreslår å heller samle det meste grønne i bibliotekshagen.

Vi anbefaler å gjøre noe mer trappeamfi-aktig ut av rampeområdet, med flere sitteplasser på gulvet/i gulvhøyde, gjerne med sitteputer. Det er et vanskelig rom å innlemme ramper i, ettersom gulvforskjellene er høye og rampene blir lange.

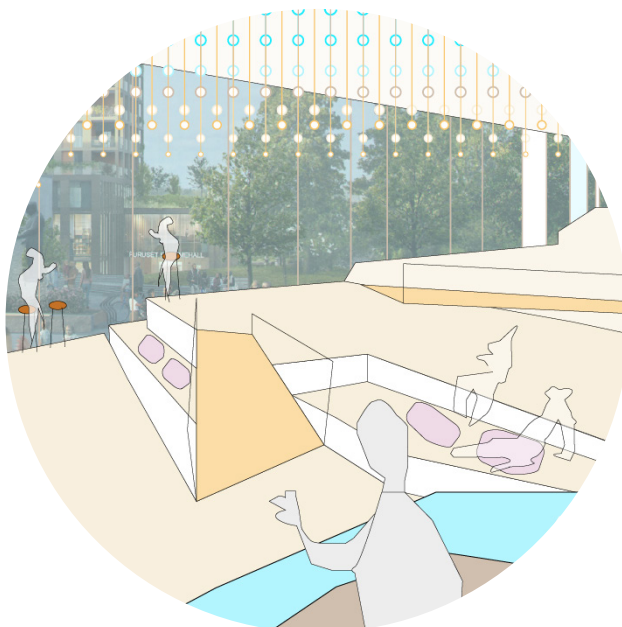
Figur 3 viser bydelshuset og Fubiak sine første etasjer, klippet inn ved siden av tegninger av det nye torget utenfor senteret, og den nye Trygve Lies plass slik landskapsarkitektene for de respektive prosjektene har tegnet dem per nå. Tegningene er fra åpne dokumenter på Plan- og bygningsetatens saksinnnsyn.

Bydelshuset og innbyggertorget

Gjeldende tekniske krav for ramper kan kanskje åpne for noe brattere og kortere ramper, slik at man kunne laget en ny løsning, eventuelt jobber man med de rampene man har. Her vil medvirkning fra innbyggere med funksjonsnedsettelse være avgjørende. Det ene podiet for konferanse/forelesning virker som det fungerer svært godt. Dette bør bestå og det samme gjelder området for datamaskiner til innbygger-utlån.

Vi har utarbeidet to ulike forslag til oppgradering av innbyggertorget, der det ene forslaget innebærer mindre ombygging, mens det andre medfører noe større endringer. Begge forslagene har fordeler og ulemper. Her må bydelen og utbygger sammen ta noen valg, som ivaretar behovene til både innbyggere og ansatte.

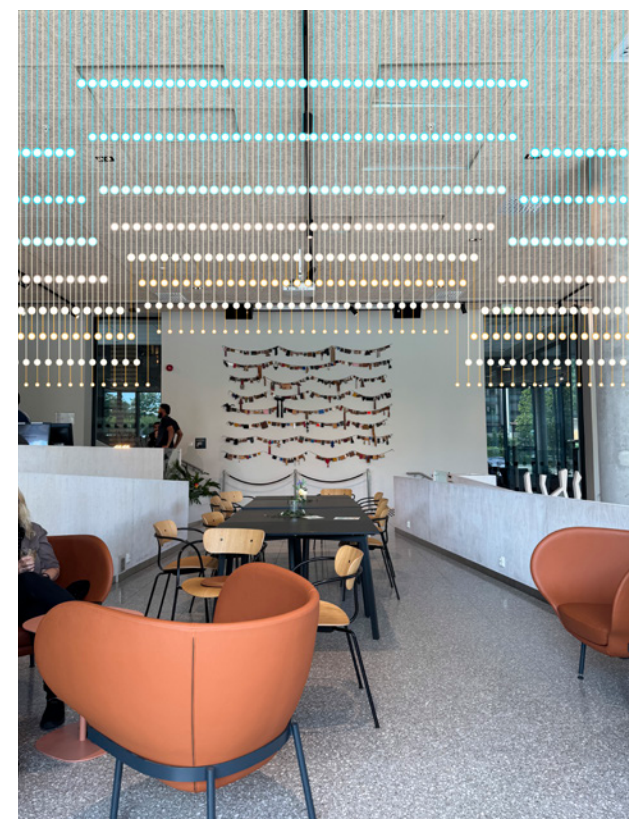
Illustrasjon: Vi foreslår et mer trappende rom hvor man kan se mer av gulvet, og hvor det er færre vegger enn i dag. Noen av halvveggene har en funksjon for å skjerme, slik som ved databruk. Men ellers tar de mye plass i det fine rommet, og gjør det vanskelig å se menneskene man er sammen med. Vi foreslår derfor å se på en annen løsning for disse veggene, for å få mer sikt.

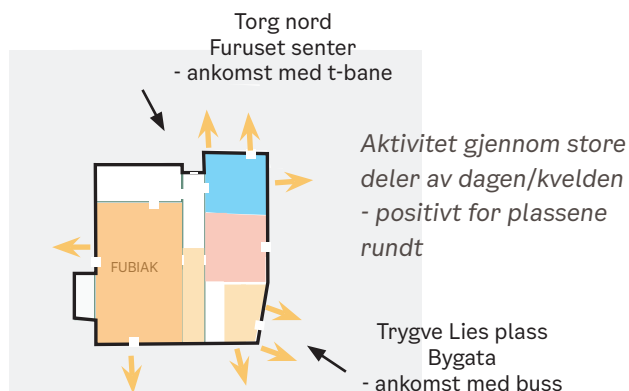
Bildet til høyre: Hovedbiblioteket i Helsinki, Oodi, har et rom med trappende amfi, og ramper med gjennomsikt i gelenderne. Med en slik løsning blir gulvet mer synlig og landskapsaktig.

Bilde under: Vi finner at rommene bak skrankeområde er lite i bruk. Vi foreslår å rive veggene som lager møterommene, og heller ha et større rom med henvendelse ut mot nye Trygve Lies plass.

Illustrasjon: Noe mykt som henger fra taket kan gi skjerming og hygge for de som bruker innbyggertorget. Det kan være hengende tråder, lamper, duker som duver eller noe annet delvis transparent. Fotomontasjen er et eksempel på hvordan taket løfter seg ved det romsligste podiet for å lage et tydelig rom.

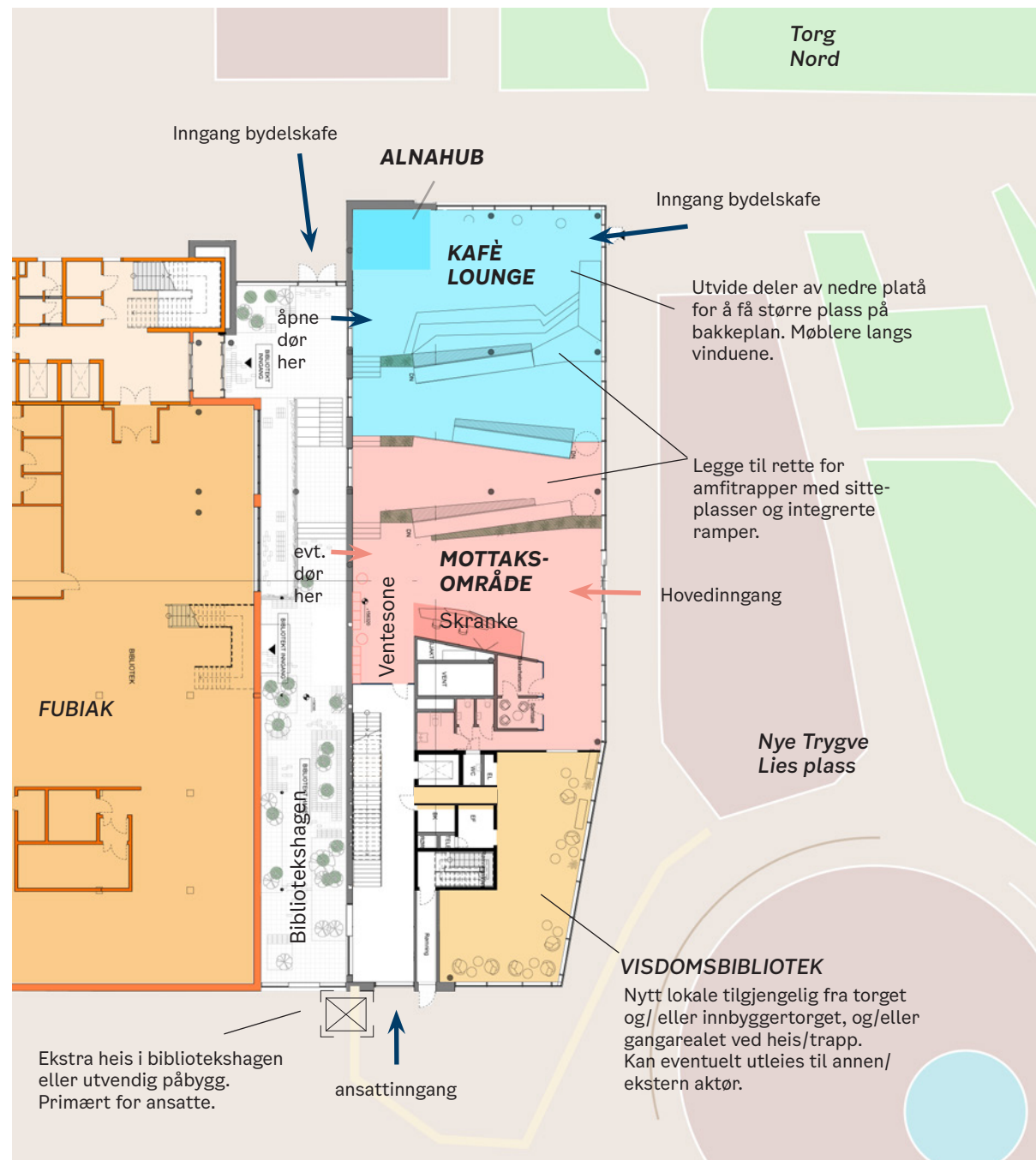

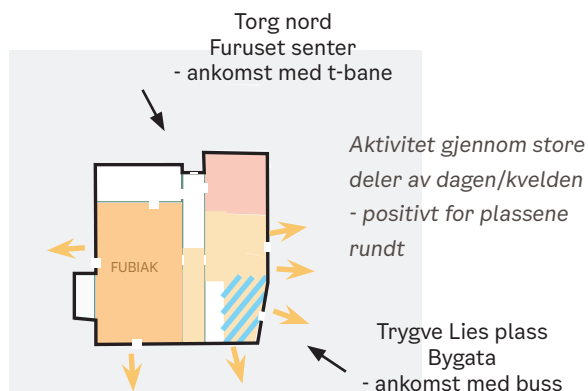

Innbyggertorget i tre soner - forslag 1

- Gjøre om møterommet i første etasje til område for egen ansattinngang fra sørsiden. Enten via bibliotekshagen eller gjennom dagens møterom.
- Snu inngangsdør fra Trygve Lies plass slik at innbyggere ikke ankommer "bak skranken", evt. ny dørinnretning som tar mindre plass i rommet foran skranken.
- Flytte bydelshusinngangen vekk fra bibliotekshagen for å gi rom for en hyggelig ventesone foran kortleserinngang.
- AlnaHub ligger i dette forslaget fremdeles mot torget, men disk/arbeidsområde er flyttet inn i hjørnet mot torget, så de ansatte har større bevegelsesrom og synslinjer som gir oversikt over innbyggertorget.

Figur 4 -
Forslag 1

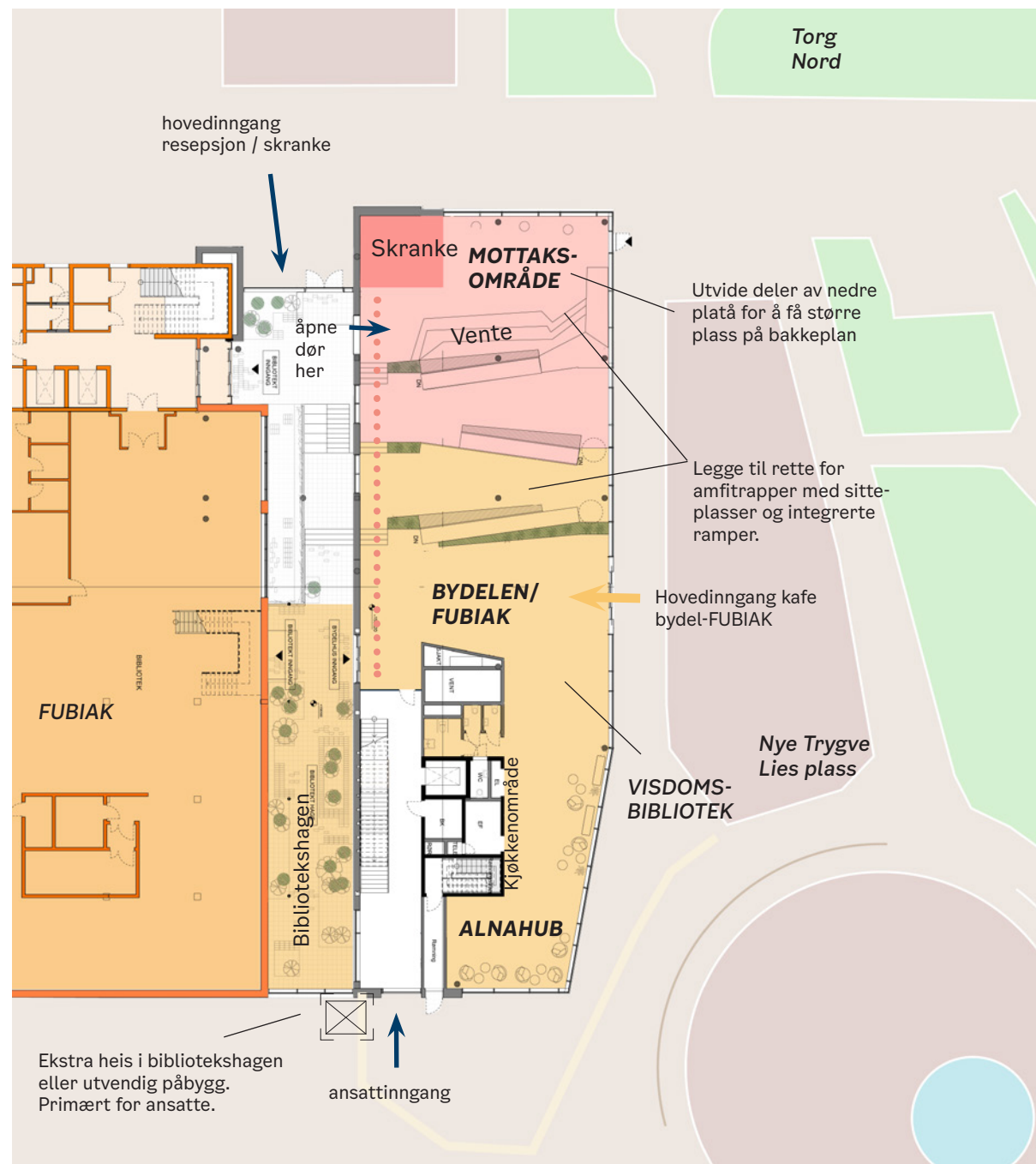

Innbyggertorget i to soner - forslag 2

- Skrankeområde og besøksregistrering der AlnaHub er i dag, med inngang fra hovedinngangen på nordsiden. Nordsiden blir da hovedinngang for alle tjenestene på huset, og det er enda enklere å sende folk videre. Det blir noe lengre vei fra skranke og vente-sone til nøkkelkort-inngang opp til møteromssone i andre etasje (kan være negativt).
- FUBIAK og bydelen samarbeider om program i første etasje, henvedt mot nye Trygve Lies plass, som forutsettes oppgradert.
- Bibliotekshagen blir integrert i FUBIAKs område og redesignet etter deres behov.
- Ekstra heis i bibliotekshagen eller utvendig påbygg. Primært for ansatte.

Figur 5 -
Forslag 2

Oppgradering av møteromssonen i andre etasje

Vi foreslår å ta på alvor ansattes bekymringer om at sterile møterom med fullt innsyn hindrer fortrolighet, og gir et vanskeligere, mindre verdig og mer utrygt møte med brukere av tjenestene. Tillitsskaping er en grunnleggende del av arbeidet til ansatte som jobber direkte med innbyggere. Atmosfæren i møteromssonen bør kunne innvirke på mer positivt på tillitsarbeidet enn det gjør i dag. Halvveis foliering i svart på glassflater og mørkegrå dører, stjeler i dag dagslys fra midtgangen. Det er også flere som beskriver vanskeligheter med å finne ledige møterom, da spesielt store møterom, men vi har ikke selv observert dette. Vi tror det til dels kan dreie seg om vanskelighet med å finne godt egnede møterom, heller enn et hvilket som helst møterom. Vi anbefaler å se på:

A: Hyggeligere innredning for flere av møterommene, inkludert gardiner eller annen transparens. Transparente dører anbefales til de store møterommene for å slippe inn mer dagslys i gangen. Spesielt de små møterommene som ikke har dagslys trenger belysning og farger som er mindre anonyme, mørke og kalde.

B: Dele opp et av de større møterommene med dagslys til to mindre møterom.

C: Sikre at ansatte bruker møterommene oppover etasjene til interne møter, ikke i møteromssonen.

D: Samarbeide med Nav om bruk av møteromssonen de har tilgjengelige i den tiliggende nabobygningen. Spesielt for møter som ikke er med brukere, men som likevel ikke er interne, slik som møter med politiet.

ALNA BYDELSHUS • ROM- OG FUNKSJONSPROGRAM

MØTESONE BRUKERMØTET

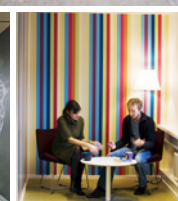
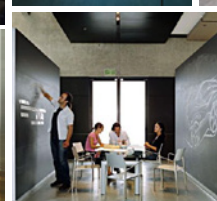
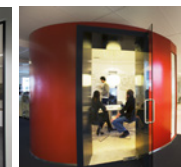
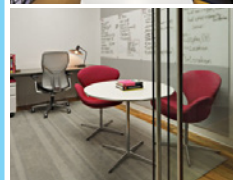
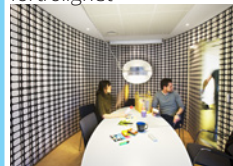
VISJON OG MÅL FOR BRUKERNE:

Felles møtesenter og 1. linje, "én dør inn", sammenhengende tjenester, brukeren i sentrum, understøtte egenmestring og åpenhet, likeverdige møter med alle aktører

Møterom.

Forskjellig innredning av større og mindre møterom for å understøtte et bredere spekter av arbeidsprosesser og møteformer internt og med brukere.

Varierende grad av transparens for å understøtte både åpenhet og fortrolighet

BEGREPER / FASILITETER

Spesialrom: Ulike møterom med særlige fasiliteter (detaljerer på senere tidspunkt), f.eks:

- Familieterapirom
- Bibliotek for barnehager
- Trenings-/rehabiliterings-rom
- Avlastningsrom
- Lekotek
- Samtalerom med enveis-speil,
- Samtalerom med mulighet for video-opptak av møtet.
- m.m

For flere av samtalerommene må det sikres adkilt adkomst.

Møtelokaler: Små og store møtelokaler med differensiert og forskjellige inventarløsninger, f.eks. fast, fleksibelt, bløtt, formelt, kreativt, m.m. Utvalgte samtalerom skal ha to innganger (for fluktvei).

Illustrasjon til venstre: Våre anbefalinger gjenspeiler "Konsept og romprogram for Alna bydelshus" (Signal Arkitekter 2015), som foreslår at det skal være et bredere spekter av møteromsinnredning. Arkitektene beskriver også her varierende grad av transparens for å understøtte åpenhet i det ene tilfellet og fortrolighet i det andre. Visjonen om likeverdige møter mellom ansatte og brukere av tjenestene er ikke enkel å få til i alle møterommene, derfor anbefaler vi en diversifisering av rommenes innredning.

1.3. Fra dødt sentrum til grønn, global landsby – tre scenarioer for Furuset

Bydelshuset eksisterer i en større sammenheng, sentralt plassert på Furuset og med svært kort avstand til t-bane og bussholdeplasser i den nyrenoverte Bygata, Furuset senter og med gangavstand til grønne park- og fritidsområder som Sletta og Verdensparken.

Store aktører som Furuset Utvikling, JM og OBOS planlegger for nye bygg og oppgradering av uteområder i nær tilknytning til bydelshuset. Hvordan kan konseptet om «inkluderende omsorg» ivareta den mangfoldige gruppa av innbyggere, de frivillige ildsjelene, de ansatte og de som ønsker å tiltrekke flere beboere og næringsaktører? Under beskriver vi først et eutopisk scenario, så dystopiske og utopiske scenarioer for Furuset-området.

Furuset som eutopi (det gode stedet): Kunnskapsbydel med aktive, grønne gulv

Furuset som det gode stedet preges av inkluderende omsorgselementer i landskapet, som gir grønne gulv og fri lek mellom blokkene. Mottoet “gulvet er for alle” blir ledestjerne for utviklingen. Det er etablert ledelinjer til svaksynte over hele Furuset, slik at alle kommer trygt fram, og nok inviterende benker til at også de som er dårlig til bens kan ta seg en rundtur i området. Skiltingen i området er gjennomtenkt og utført i samråd med innbyggere og råd, slik at det ikke lenger er forvirrende hvor eller for hvem ulike funksjoner er tiltenkt.

Bydelen fortsetter å rekruttere ansatte med relevant bakgrunn lokalt, og en utdanningsinstitusjon på høyere nivå blir etablert, gjerne en fremragende yrkesskole eller en universitets-filial for inkluderende omsorgsfag. Eldrebølgen blir nå snakket om som en visdomsbølge, derav også opprettelsen av et visdomsbibliotek som gjennom sin plassering i innbyggertorget gir liv til Trygve Lies plass på dagtid, på sommerstid er det aktivitet her, både inne og ute. Nyoppstartede foreninger og frivillige får lettere tilgang til å booke lokaler og tilgang på kjøkken også i borettslag og samlingshus på Furuset, samt i de nye bygningene Furuset Utvikling

står for. OBOS-bygde Furuset Village har blitt et populært samlingssted på tvers av generasjoner etter en kvalitetssikret medvirkningsprosess på bydelshusets visdomsbibliotek.

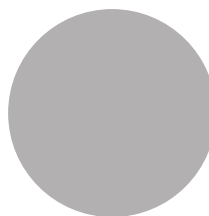
FUBIAK etablerer sitt nye utebibliotek, kalt “verdensbiblioteket”, i tilknytning til statuen til Trygve Lie. Her blir det også bygget en talerstol til innbyggere som vil ta ordet, i ånden til nærdemokrati-bevegelser i inn- og utland. Det bygges inn integrert uttak til elektrisitet og lyd, slik at talerstolen kan brukes både til 17.-maitaler og mini-konserter, samt gjentatt besøk fra rådhus og storting.

Senteret er renoverert med attraktive butikker, inkludert nyoppusset svømmehall som trekker mange besøkende fra hele bydelen. Utviklingen av senterets tilbud holder av plass og lav leie til de av butikkene som gir Furuset senter sin signatur i dag, og prioriterer forskjønning av fasadene mot Torg Nord. Grønnsaksbutikken i kjelleren på senteret har fått en utvidet filial i lokalene ved torget, der frukt og grønt frister forbipasserende gjennom store deler av året. Området rundt gamle Furuset sykehjem fungerer som en hyggelig park i forlengelse av senterets åpne, aktive nyoppussede

fasade, i påvente av senterets totalrehabilitering eller nybygg. Det er ikke lenger noen passiv bakside på senter-bygningen, slik at det åpenlyse dopsalget har tørket ut.

De ansatte i bydelen spiser lunsj sammen i Verdensparken når været tillater det og møter brukerne av tjenestene i de ulike sonene av parken. De har blitt kjent i nærområdet etter månedlige befaringer arrangert av den sosiale komiteen i bydelshuset, og kan lett anbefale andre tilbud enn sine egne tjenester til innbyggere de kommer i kontakt med. Det har blitt bygget to store, spektakulære lekeplasser i området, én i Verdensparken og én på Sletta. Disse omringes av benker og bord, griller og tilførsel av vann, slik at barnefamilier bruker områdene hyppig til piknik, aktivitet og lek. Den nyetablerte besøksgården nedenfor Furuset-hallen er svært populær blant barna i området, og gir kortreiste basisvarer til delbydelens kantiner.

Furuset som dystopi I: Minoritetsnorske lavinntektshushold presses ut

Furuset Utvikling og OBOS får sine mest kapitalistiske drømmer oppfylt. Furuset senter blir stedet for konsumfest og parkeringsplassene er stappfulle av tilreisende shoppere. Ekskluderende omsorg blir rådende stemning, folk bryr seg om seg selv og sine nærmeste. Eldre minoritetsinnbyggere sitter alene i leilighetene sine og får ikke tjenester de har krav på. Ansatte i tjenestene blir utbrent, mistrives og er utrygge på jobb, og har ikke lenger tilhørighet til bydelen fordi boligprisene er blitt for høye. En utvikler kjøper opp alt, bygger og får ikke solgt – Furuset blir et dødt sentrum. Bydelens økonomi blir så strupet at selv vellykkede tilbud som seniorsenteret, Verdensrommet, BUA, og åpen barnehage blir lagt ned.

Furuset som dystopi II: Import av «svenske tilstander»

Nabolaget preges av gjensidig ekskludering og økende mistillit mellom befolkningsgrupper basert på alder eller etnisk og religiøs tilhørighet. Å bevege seg rundt på senteret på kveldstid forbindes med frykt, gjennom hele året og av alle alders- og befolkningsgrupper. Knivstikking, ran, dopdealing og synlig bruk eskalerer blant ungdommene i området, og også lokale unge jenter omfavner gangster-idealer. Sammenslåingen av bydelene lar vente på seg, politikerne har beslutningsvegring og i påvente av handling blir ingen strategiske avgjørelser for bydelens ve og vel tatt på flere år. Lokale ildsjeler brenner ut, Furuset-festivalen nedlegges og Verdensparken gror igjen. Furuset blir omtalt internasjonalt som en fraflyttet ghetto i utkanten av hovedstaden, et dystopisk sted med underskudd på omsorg for sine innbyggere.

Furuset som utopi: Ny skole og verdensfred

Det bygges i rekordfart et «grønt» lokk over den støyende og forurensende E6. Utdanningsetaten snur etter en flammende kronikk fra Furuset-innbyggere og utbyggere: Ny skole er vedtatt og bygget i Verdensparken og fungerer som en magnet på gode lærere og mangfoldige barnefamilier. Hele området er pusset opp uten at boligprisene stiger, mens Furuset Utvikling, JM og OBOS får bygget og solgt alle de planlagte boligene på rekordtid. Inn flytter beboere med en mangfoldig etnisk, sosioøkonomisk og aldersmessig sammensetning som har til felles at de engasjerer seg i lokalsamfunnet. FutureBuilt-prosjektet til OBOS blir en økonomisk suksess og en foregangsmodell for andre områder i nordiske storbyer der befolkningen har sosioøkonomiske utfordringer. OBOS kjører på eget initiativ inkluderende medvirkningsprosesser for å utvikle den første etasjen i sitt bygg, og finner opp et alternativ til sosiale møteplasser, et nytt konsept som løser frivillige organisasjoners behov for tilgjengelig infrastruktur og storkjøkken en gang for alle.

Alna GründerHub sine lokale gründere starter alle bedrifter som gir liv og aktivitet til næringslokaler på gateplan og blir omtalt i

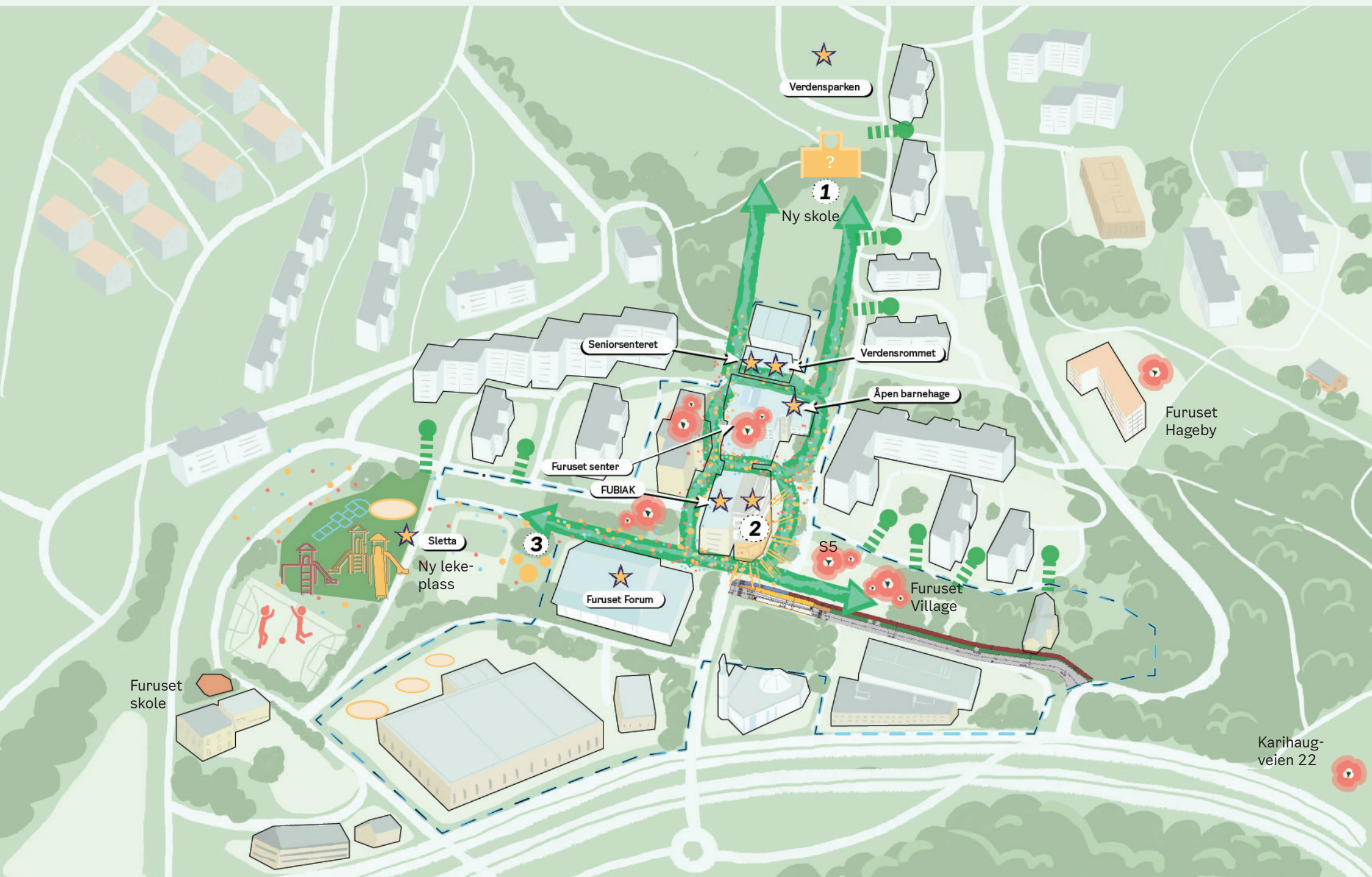
internasjonale magasiner. Dette gir umiddelbart gode muligheter for godt betalte deltidsjobber for alle bydelens ungdommer, uten at det senker deres engasjement som frivillige gjennom Alnaskolen og Forum. Bydelssammenslåingen setter Furuset i sentrum av en av Oslos sju nye giga-bydeler, noe som fører til at bydelshuset blir for lite til å kunne samlokalisere alle tjenestene – bare de som fungerer i harmoni blir værende i det eksisterende bygget. Andre tjenester får et nytt bygg som designes basert på dyrekjøpte erfaringer med det nåværende bydelshuset – innspill fra profesjonsutøvere gjennom ansattmedvirkning har nå veto. De religiøse samlingsstedene går sammen på tvers av trosretninger og vedtar en erklæring om å starte arbeidet for verdensfred på Furuset – i Trygve Lies ånd.

1.4. Våre anbefalinger for Furuset-området utvikling

Vi har over beskrevet eutopier, dystopier og utopier knyttet til Furusets framtid. Når området skal utvikles, anbefaler vi å jobbe med det eutopiske «gode stedet», med kvalitetssikret og medvirkningsbasert universell utforming som et tydelig prinsipp gjennom hele planleggingsprosessen (se del 4). Med konseptet «inkluderende omsorg» som kompass, vil vi foreslå at bydelens planleggere slår seg sammen med lokale utbyggere, frivillige organisasjoner og representanter for de ulike innbygger-gruppene, til å sammen utvikle Furuset. Det som forener alle aktørene i området er bevaring av Furusets grønne preg, og bygging av ny skole i Verdensparken, slik at tyngdepunktet for barne- og ungdomsfamilier flyttes fra utkanten av Furuset til hjertet av delbydelen. Ny skole uttrykkes som et sterkt ønske fra bydel, lokalmiljø og tomteiere i området og ses på som en nøkkel for et løft av området som helhet.

Området rundt Forum brukes i dag til arrangementer og frivilligheten er hyppige brukere av fasiliteter fra Forum. Forum er slik et nav for aktivitet i området og fremtidig utvikling bør styrke denne aktive forbindelsen mellom friområder og torg. Enden av Humlegata som nå blir brukt til stands på Nabolagsfestivalen bør ikke bare bevares, men også løftes for å møte frivillige organisasjoners behov for enkel matservering o.l. (f.eks. utekjøkken, elektrisk infrastruktur, flere sitteplasser). Infrastruktur for scene bør innlemmes i benker o.l. på sletta, på Trygve Lies plass og i Verdensparken (se figur 6).

Verdensparken

Ny skole

Seniorsenteret

Verdensrommet

Åpen barnehage

Furuset senter

FUBIAK

Sletta

Ny leke-
plass

Furuset Forum

Furuset
Village

Furuset
Hageby

Furuset
skole

Karihaug-
veien 22

Tegnforklaring til kartet:

Tekst til kartet (figur 6):

Furuset har store, sentrale grøntområder og et stort boligtilbud. Daglig strømmer det folk i puljer over torgene, fra t-banen og fra bussholdeplassene i den nye bygata. Torget i dag er grått og slitt. Det finnes ferdige planer for utviklingen av torgene, og først ut er Torg Nord. Trygve Lies plass kommer ikke på plass før nabotomten, S5, kan bygges. Hvor fort utviklingen vil skje vet vi ikke, ettersom det er svært mange avhengigheter. En fordel med at prosessen går sakte, er at det samtidig er tid til å undersøke sosiokulturelle behov som kan svares ut i utendørs møteplasser. Vi ser at bydelshuset og førsteetasjen med innbyggertorget har en svært sentral plassering, mellom eksisterende møteplasser ute og inne, og midt mellom samlet buss og t-bane. Bydelshuset kan bli en enda tydeligere møteplass for Furuset framover.

STJERNEMØTEPLASSER, eksisterende: Mulighetsstudien viser flere møteplasser sentralt på Furuset som er viktige og ligger i tilknytning til foreslåtte aktive forbindelser. Disse møteplassene bidrar i dag til økt trygghet og omsorg i de offentlige rommene. Verdensparken i nord er også viktig, og trenger vann og wc for å styrkes.

GRØNT OG LEK OG LÆRING I MELLOMROMMENE: Mellomrommene på Furuset er sentrale oppholdsrom for barn og unge og knytter seg til de sentrale grøntområdene. Dette bør ivaretas og styrkes også i de nye prosjektene som kommer på Furuset.

ENDRINGSOMRÅDE: Her sier områdereguleringen at det kan bygges sentrumsfunksjoner for Furuset. Bygninger som står i dag, vil kanskje på sikt rives og erstattes med nye.

ENDRINGSTOMTER: Her er det allerede prosjekter under planlegging eller oppføring. Flere av prosjektene planlegger for møteplasser og bør koordineres.

AKTIVE FORBINDELSER: Vi anbefaler at bydelen setter søkelys på disse forbindelsesårene, som kan knytte sammen de sosiale sonene i sentrale Furuset og grøntrommene i en loop. På sikt kan nye utbygginger gi bydelshuset en enda sterk plassering som omdreiningspunkt i sentrale Furuset, og dette kan kickstartes allerede gjennom midlertidige tiltak i de aktive aksene. Midlertidige tiltak kan for eksempel være aktiviteter, kunst, utstillinger, turruter eller generell oppussing. Undergangen som huser Seniorsenteret og Verdensrommet har et slitent uttrykk. Ved å jobbe med tiltak i gata vest for bydelshuset og senteret kan man få

flere opphold i denne sonen, som kan bidra til mindre hærverk og skumle hendelser her, og at fornying av fasaden i undergangen får stå i fred. Også passasjen øst for bydelshuset og senteret er en viktig forbindelse til Verdensparken og kanskje en fremtidig skole. Når Park Nord blir bygget kommer denne ruten til å bli enda mer brukt. Forhåpentligvis kan senterfasaden åpnes hit, for eksempel med et program som er kjent på Furuset, grønnsakshandelen som nå ligger i underetasjen på Furuset senter. Her ligger også Åpen barnehage langs veien.

1

Nøkkelplass 1 - VERDENSPARKEN SKOLE: Ny skole i Verdensparken er et sterkt ønske fra bydel, lokalmiljø, tomteeiere og utviklere i området. Det er en nøkkel for et løft av området som helhet.

2

Nøkkelplass 2 - SOLTORGET VED BYDELSHUSET: Innbyggertorget bør ha aktive fasader og tilgjengelige kjøkkenfasiliteter for frivillige og arrangementer i tilknytning til Trygve Lies plass. I tillegg er det kommet innspill/ønsker om opplegg for lyd og scene på Trygve Lies plass.

3

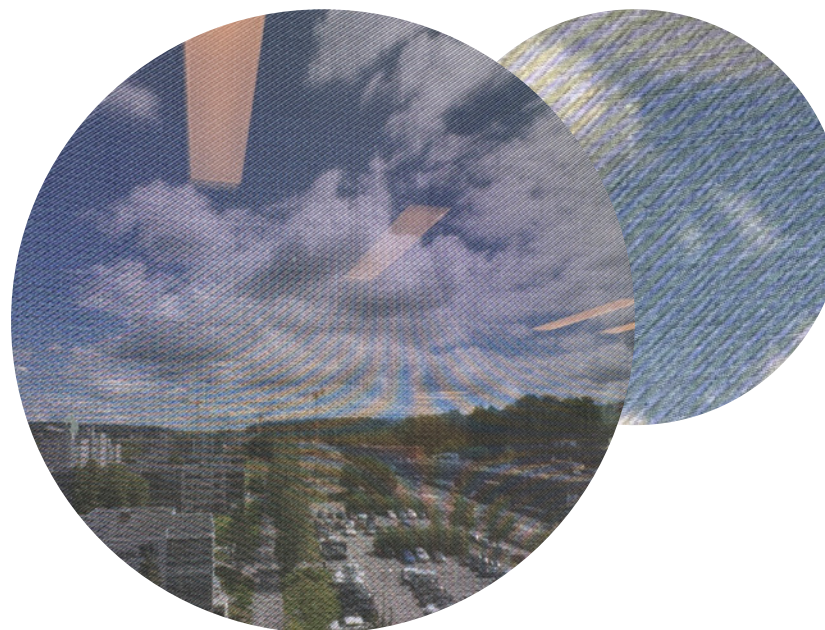
Nøkkelplass 3 - AKSEN VED FURUSET FORUM: Området rundt Forum brukes til arrangementer og frivilligheten bruker fasiliteter fra Forum. Forum er et nav for aktivitet i området og fremtidig utvikling bør styrke denne aktive forbindelsen mellom friområder og torg. Friområdene brukes under store arrangementer, og i gata nord for Forum settes det opp boder. Vi mener at dette området kan passe godt til en motorisk utfordrende og spennende lekeplass for eldre barn, i verdensklasse. Furuset skole sin plassering gjør denne aksene viktig!

DEL 2

Bydelshuset – fra tidlig visjon til nåtidig bruk

Våre hovedfunn for Furuset som område kan oppsummeres i begrepet “inkluderende omsorg”, som fungerer som en balanserende kraft for de tilsynelatende motstridende verdiene “åpenhet” og “trygghet” (se figur 1). Basert på innsikten vi har fått gjennom intervjuer, samtaler, workshops og deltagende observasjon på Furuset, ser vi at området i hovedsak preges av en opplevd trygghet, med en innbyggerbefolkning og en ansatt-sammensetning som virker å være åpne for mangfold og rause med hverandre.

Dette gjenspeiles også delvis i bydelshuset, noe vi vil vise under ved å først diskutere ulike aktørers tidlige visjoner og ambisjoner for bygget. Deretter bretter vi ut ansatte og innbyggers konkrete erfaringer med bygningen i dag. Vi diskuterer så hvordan avstanden mellom tidlige visjoner og nåtidig virkelighet utspiller seg, og ser spesielt på hvordan forvaltningen av visjonen virker å være til hinder for god bruk av bydelshuset.

Fakta om bydelshuset

- åpnet i januar 2022
- eid av Furuset Utvikling (Linstow, Wahl og Lerka Eiendom)
- leietaker er Oslo kommune/Bydel Alna
- 9 kommunale tjenester, ca. 700 ansatte
- syv etasjer og to underetasjer med garasje
- innbyggertorg med kafé (AlnaHub) og utlåns-pcer
- åpningstider kl. 8.30-15.30, bemannet resepsjon 10-14 (mandag-fredag)
- nyere tilbygg til bygningsmassen der FUBIAK, Nav, helsestasjonen og Furuset senter holder til

2.1. Opprinnelsen: Visjoner og ambisjoner for bydelshuset

Vi har i denne studien sett på alle som har uttalt seg om visjonen for bydelshuset før det ble bygget og tatt i bruk, inkludert arkitekter, planleggere og bydelsledelse. Vi har også fått beskrivelser av innspillene fra både ansatte og innbyggere, gjennom medvirkningsprosessene som ble gjort i forkant av bygging. Til sammen gir disse et bilde av hva de ulike aktørene ønsket, så for seg og drømte om – for bydelshuset på Furuset, før det ble bygget.

Politikernes visjon og målsetting for bydelshuset

Ideen om et bydelshus på Furuset ble først nevnt i 2013. Tre år senere, våren 2016, fattet bydelsutvalget i Alna vedtak om å stille seg bak “Konsept og romprogram for Alna bydelshus”, utarbeidet av Signal Arkitekter AS. Følgende målsettinger ble presisert av bydelsutvalget i vedtaket (BU sak 26/16, vår kursivering):

- legge til rette for mer *samhandling og tverrfaglig* samarbeid mellom tjenestene
- sikre mer funksjonelle og *varierte arbeidsplassløsninger* som både legger til rette for samhandling, deling av informasjon og møtevirksomhet samtidig som behov for ro og konsentrasjon blir imøtekommet
- baseres på *fleksible løsninger* for å møte krav til endringer i organisasjonen over tid uten at dette skal medføre *behov for ombygging*

Vedtaket presiserte også forutsetning om universell utforming. Bygging av bydelshuset var planlagt innen utgangen av 2018, men ble først igangsatt høsten 2020.

Arkitektenes tolkning av visjonen

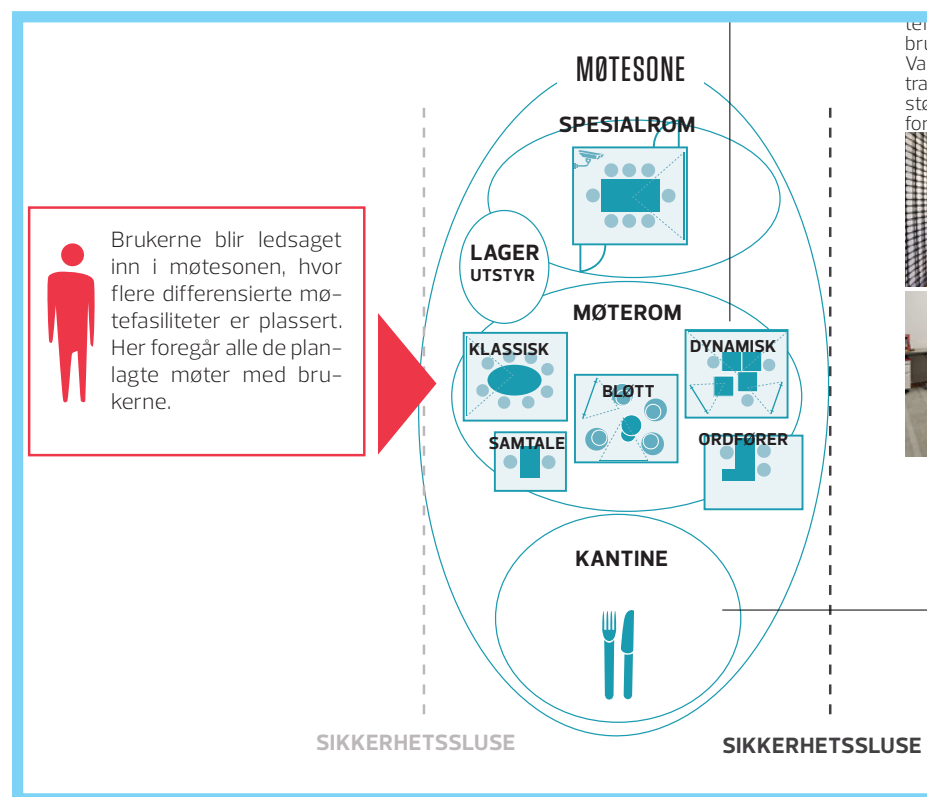
I rapporten “Konsept og romprogram for Alna bydelshus” utarbeidet av Signal Arkitekter AS i 2015, ser arkitekten det nye bydelshuset i sammenheng med planlagt områdeutvikling i umiddelbar nærhet til Furuset-senteret: Ved en samlokalisering av administrative funksjoner fra Lindeberg og Haugerud til øvrige funksjoner på Furuset, kunne bydelen ha som mål å etablere et

”senter for egenmestring og ressursmobilisering, og bidra til gode, sammenhengende og kostnadseffektive tjenester til bydelens innbyggere. Huset skal bidra til bedre og mer likeverdige møter mellom befolkningen og offentlige tjenester innen helse- & velferd” (Signal Arkitekter 2015, s. 4).

Arkitektene gjennomførte også en brukerprosess med ansatte, gjennom en survey der ansatte svarte på spørsmål om kontorbruk, hvor mye tid de gjennomsnittlig brukte ute av huset, ved arbeidsplassen og i møter.

Ut fra målene som bydelen har satt, finner arkitektene disse behovene:

- løsninger som skaper synlighet, oversikt og kontakt på tvers av organisasjonens enheter
- løsninger som underbygger bedre samhandling internt, både ad hoc, uformelt og formelt, og skaper muligheter for bedre konsentrasjon og fordypning ved behov
- løsninger som skaper en åpen, uformell, trygg og tillitsskapende atmosfære i førstelinjen
- løsninger som understøtter en kompetent og ressursmobilise-

Møtesone-konseptet, utsnitt. Signal arkitekter (2015).

rende førstelinje med tilstrekkelig kjennskap til organisasjonen, og mandat, til å kunne kartlegge behov raskt, og deretter sørge for koordinering og helhet rundt brukeren

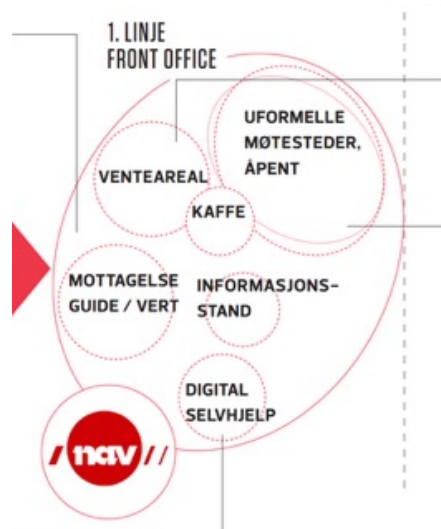
- løsninger som skaper et tettere samarbeid mellom brukeren, bydelens tjenester, frivillige organisasjoner og tiltak og private tjenester ¹

I tillegg ser arkitektene behovet for små og store møtelokaler med differensierte og forskjellige inventarløsninger, f.eks. fast, fleksibelt, bløtt, formelt, kreativt, m.m. Sikkerheten til ansatte er også adressert idet utvalgte samtalerom skal ha to innganger, for fluktvei. ² I denne visjonen er ikke en publikumsskranke eller innbyggertorg ennå tenkt inn.

Signal Arkitekter (2015) viser i sin rapport til resultatene av brukerundersøkelsen med ansatte når de argumenterer for at det nye bydelshuset bør ha aktivitetsbasert arbeidsmiljø med underdekning i kontorplasser. Dette gjenspeiles i interiør-forslagene, blant annet "free seating ratio" (dvs. underdekning), altså hvor mange kontorpulter det er behov for når ingen ansatte skal "eie" en arbeidsplass, men må rydde pulten sin etter endt arbeidsdag. I et forprosjekt ble det nettopp bestemt at bydelen skulle etablere en aktivitetsbasert arbeidsplass og -kultur, noe som ble førende

¹ Fra ressursgruppas sak "Målsetting for prosjektet", juni 2015, referert i Signal Arkitekter (2015), s.5.

² Fra «Målsetting for prosjektet», juni 2015, referert i Signal Arkitekter (2015), s.10.

Front office-konseptet, utsnitt.
Signal arkitekter (2015).

for hvordan bydelshuset skulle bli seende ut, viser evalueringen av bydelshuset ett år etter åpning gjennomført av konsultentselskapet Boldt (2023).

Det aktivitetsbaserte arbeidsplasskonseptet Activity Based Working (ABW), utviklet av den nederlandske konsulenten Erik Veldhoen på 1990-tallet, tar utgangspunkt i at ny teknologi muliggjør mer fleksible arbeidsformer og at kontormiljøer dermed bør designes ut fra hvilke aktiviteter som skal foregå – og ikke etter hovedarbeidsplasser med generisk innredede soner som støttefunksjoner. Sammenlignet med åpne landskap, åpner ABW for større variasjon i romlige og akustiske løsninger med tanke på behov for stillhet og areal for samhandling, og hviler på et prinsipp om at digital mobilitet (bærbare datamaskiner, trådløst nett, sky-lagring, bookingsystemer etc.) gjør at ansatte kan jobbe “hvor som helst” – også utenfor kontoret. Hjemmekontor kan derfor forstås som en del av ABW.

Metaforen “En dør inn” (til bydelen) nevnes av Signal Arkitekter i juni 2015, før det var bestemt at bydelshuset skulle ligge på Furuset. Bydelshuset ble i 2016 en del av en konkurranse initiert av privat utbygger, Furuset Utvikling, som eide tre tomter man kunne velge mellom. Furuset Utvikling består av de tre familieeide utbyggingselskapene Linstow, Wahl og Lerka Eiendom. Et arkitektfirma vant både oppdraget og senere design av interiøret i bygget. Den valgte plasseringen av bydelshuset var ifølge prosjekterende arkitekt, tenkt å forsterke sentrum på Furuset og knyttet seg til den eksisterende bygningen ved Trygve Lies plass, hvor Furuset bibliotek og aktivitetshus (FUBIAK) og Nav holdt til.

Visjonen fra arkitektens vinnerforslag handlet om at et planlagt innbyggertorg i første etasje skulle oppleves som en del av plassen utenfor (Trygve Lies plass), hvor glassveggen kun var et “klimaskille”. De ønsket også at opplevelsen av rommet skulle gi besøkende andre assosiasjoner enn å være tjenestebruker, og at terrasseringen av gulvet i innbyggertorget, som bryter opp det store rommet i flere “lommer”, skulle gi innbyggere en følelse av trygghet “fordi du er rammet inn” (intervju, arkitekt). Det ligger i reguleringen av området at det ikke skal være tette fasader mot Trygve Lies plass, og derfor ble møterommene lagt inn mot kjernen i innbyggertorget. Innbyggertorget huset også fra start en liten kafé og en felles skranke bemannet av ansatte fra Nav og de øvrige tjenestene i bydelen.

Oppover i etasjene skulle bydelsansatte ha arbeidsplassene sine, mens andre etasje var planlagt som et delvis åpent lokale, med en møteromssone og kantine. Det ble vurdert at én heis var nok fordi det var flere heiser i den tiliggende nabobygningen, og hovedtrappa oppover i etasjene ble designet til å være “inviterende”. Det var blant annet en plan om å få inn gardiner på innbyggertorget, som ikke ble fulgt. Arkitekten forteller om mange rokkeringer underveis, med behov fra bydelen som endret seg fort. Arkitekten ble ikke involvert videre i prosessen, for eksempel ved valg av entreprenør og i leietaker-møter.

Bydelsadministrasjonens forståelse av visjonen

I et konseptnotat som ble utformet i 2020 presenteres visjonene i mer detalj: “Det nye bydelshuset gir en mulighet til å tenke *nytt* rundt hvordan bydelen samhandler med innbyggerne og hvordan vi samhandler med hverandre” (Oslo kommune, 2020, s. 4, vår kursivering).³ Her skriver de at det særlig er målene “vi er til for innbyggerne” og “et hus for hele bydelen” som er viktige “ledestjerner” for innbyggertorget, som dekker hele husets første etasje på godt over 700m², og som ifølge notatet er “kontaktpunktet mellom bydelen, befolkningen og frivilligheten” (Oslo kommune, 2020, s. 4). De skriver her at visjonen og målene for bydelshuset sier noe om hvordan både selve huset og kontakten med bydelen skal oppleves av innbyggerne.

Bydelshuset er også tenkt å være “et godt sted å jobbe”, ved å blant annet samle flere av bydelens tjenester for at innbyggernes behov skal løses raskere og enklere, samt at bydelen skal være en “tilrettelegger” gjennom å sørge for tilgjengelige lokaler slik at lag, foreninger og frivillige organisasjoner i bydelen kan «skape gode møteplasser og aktiviteter» (Oslo kommune, 2020, s. 4).

Visjonen inkluderer til slutt et medvirkningsaspekt: “Innbyggertorget gir en mulighet til aktiv innbyggerinvolvering som et grunnlag for å utvikle tjenester basert på brukerens behov” (Oslo kommune, 2020, s. 4). Her gis det signaler om at det er en viss type innbyggere som skal inkluderes, nemlig de som ønsker å bidra til utvikling av tjenestene.

I konseptnotatet for bydelshuset (Oslo kommune 2020) introduseres begrepene diversitet, deling og fleksibilitet som nøkkelord som

beskriver ABW-konseptet, og vi ser her at både arbeidshverdagen, og også en type arbeidstaker, konstrueres – uten at tjenestenes profesjonsutøvelse nevnes, og ei heller med nøkkelord som beskriver tjenestenes egenart.

Oppsummert hviler altså bydelshuset og innbyggertorget på en mangefasettert visjon som var gjeldende helt fra prosjektets ide- og oppstartsfase. Visjonen(e) rommer både bydelsansattes arbeidshverdag, befolkningens behov for tilgjengelige og imøtekommende bydelstjenester og behovet for sosiale møteplasser. I tillegg ble bydelshusets rolle i en mer overordnet områdeutvikling vektlagt. Visjonen for bydelshuset kan deles inn i følgende del-visjoner rettet mot ulike aktører:

1. For bydelsansatte: Økt samhandling og tverrfaglig samarbeid mellom tjenestene.
2. For bydelen: Kostnadseffektivitet og en sentral brikke i bredere områdeutvikling av Furuset.
3. For innbyggere: Forenklet tilgang til bydelens tjenester (én dør inn), en imøtekommende bydel og sosiale møteplasser.

Bydelsplanleggenes forvaltning av visjonen

I intervju med tre planleggere ansatt i bydelen, som har vært involvert i prosessen med å utvikle bydelshuset, presenterer de visjonen (intensjonen) for bydelshuset som tredelt – tre visjoner som henger tett sammen: 1) å samle tjenestene som tidligere var spredd rundt på forskjellige lokasjoner på ett sted (samlokalisering), 2) å få til en bedre samhandling mellom de ulike tjenestene (samvirke) og 3) at innbyggerne skulle få én dør inn til bydelens tjenester (samorganisering). Bydelen er til for beboerne, ikke for

³ Fra «Målsetting for prosjektet», juni 2015, referert i Signal Arkitekter (2015), s.10.

de ansatte, i denne visjonen. Det var viktig å få integrert Nav og bydelstjenestene i denne prosessen, og utvikle et innbyggertorg som skulle fungere som et felles mottakssenter for disse, forteller planleggerne.

“Utgangspunktet er på mange måter at både Jørgen Hattemaker og kong Salomon skal bli behandlet på samme måte. De skal føle seg velkomne.” (Intervju ansatt, Bydel Alna)

Bydelsplanleggerne forteller at de i prosessen også fikk samlokalisert tannlegjetjenesten for barn og unge for alle de fire Groruddalsbydelene, samt den fylkeskommunale barne- og ungdomspsykiatriske klinikken. En av dem sier:

Alt dette legger grunnlaget for en mye bedre samhandling mellom de forskjellige tjenestene. De fleste bydelene har vært veldig silotenkende. Altså man tenker tjeneste for tjeneste. Det er viktig å prøve å se de tingene i sammenheng. Og at man kan samvirke. Jobbe sammen.

De ønsket at bydelshuset skulle gi en mulighet for å etter hvert trekke inn også de andre funksjonene som lå spredt i bydelen. Å gjøre innbyggertorget til “et godt mottakssenter” var ett av grepene her.

Et annet grep var at kantina i andre etasje, og garderobene og treningssenteret i underetasjen skulle være åpen for alle ansatte i bydelen, inkludert de som holdt til i nabobygget (Nav, helsetjenesten, tannlege) og slik bidra til bedre samhandling. Det var ikke tenkt at innbyggere skulle ha tilgang på disse fasilitetene.

Ansattes og innbyggers medvirkningsinnspill

I prosessen med å utvikle konseptet og designet for bydelshuset ble både ansatte og innbyggere invitert til å medvirke. I evalueringsrapporten året etter åpningen beskrives det at “... det har vært en tett involvering med de tillitsvalgte og vernetjenesten. Orientering om bydelshus, helse- og mestrings-senter m.m. ble lagt frem første gang for medbestemmelsesutvalget i juni 2015. Samme sak ble også lagt frem for politisk ledelse ved arbeidsutvalget og bydelsutvalget samme år” (Boldt, 2023). Konseptnotatet fra Oslo kommune (2020) i forkant av bygging drøfter derimot ikke ansatt-innspillene som kom fram i denne prosessen. I et intervju med en av de ansatte som var med på å gi innspill den gangen, forteller hen at det viktigste innspillet fra hens profesjonsgruppe var behovet for store grupperom til kurs for pasienter. Dette ble ikke tatt med videre, og den ansatte som medvirket opplevde her at forvaltningen av profilen til bydelshuset trumfet ansattes faglige innspill.

I konseptnotatet er én side viet til medvirkningsinnspill fra innbyggere, blant annet fra samtaler og intervjuer med frivillige, bydelspolitikere og innbyggere (Oslo kommune, 2020, s.22). Her står det blant annet at innbyggerne meldte inn: “Det kan være vanskelig å be om hjelp”, «det må være en ventesone som er litt skjermet», “det må være enkelt å navigere og se hvor man skal gå”, “tilgjengelig for alle (seniorer, funksjonsnedsettelse, barnevogner)”, “Viktig at det tas hensyn til personvern og at det er privat hvilken tjeneste man skal besøke” og “Med én dør inn er det viktig at ikke lokalene gir en stigmatiserende effekt”.

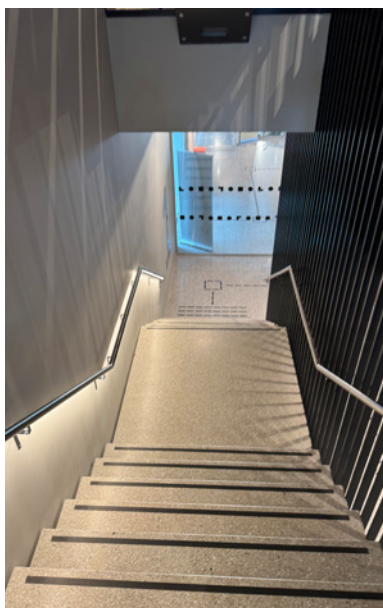
For de frivillige organisasjonene var det behov for enkel booking

og prioritering av lokale frivillige (noe som senere ble oppnådd gjennom Oslo-nøkkelen⁴), tilgang på digitale verktøy, hyppig renhold og meråpent⁵ med godt sikkerhetsopplegg, og ikke minst tilgang på kjøkken: “Ved møter har man behov for tekjøkken og mulighet til å bestille mat”.

For innbyggertorget var det ønsket om å prioritere voksne, for å unngå å konkurrere med FUBIAK og Forum (noe ungdom på Furuset er enige i), men også at det skulle være en plass for generasjonsmøter, med tilgang på en kafe som møteplass, og som et viktig treffpunkt mellom politikere og innbyggere.

Innbyggerne spilte også inn behovet for tydelig og oppdatert informasjon, gjerne på plakater og på forskjellige språk – og at visjonen om torget bare kunne innfris hvis de ansatte er empatiske, profesjonelle, tilgjengelige og deler informasjon (Oslo kommune, 2020, s.22).

⁴ Oslo-nøkkelen kan brukes av alle innbyggere i Oslo. Den gir tilgang til tjenester og lokaler som er åpne for publikum. Krav om registrering med BankID.

⁵ Meråpent er et konsept utviklet av bibliotek, der registrerte brukere har tilgang utover åpningstid og lånekort blir oppgradert til adgangskort.

2.2. Oppsummering: Bruker-innbyggere og mobile ansatte

Den mangefasetterte visjonen om bydelshuset på Furuset blir i beskrivelsene gjengitt over mer enn bare en visjon om et bygg som skal fungere som en arbeidsplass eller en møteplass for innbyggere. Visjonen(e) definerer også indirekte hva en innbygger “er”. Det kan se ut som om “innbyggere” forstås som de som har behov for tjenestene kommunen tilbyr, og at innbyggere som engasjerte frivillige har en plass i det nye huset. Den alminnelige innbygger er i liten grad til stede i dokumentene og fortellingene om visjonen for bydelshuset. For eksempel uttrykkes dette ønsket om at innbyggertorget skal bidra til at innbyggerne er aktivt involvert i å utvikle tjenestene basert på egne behov (Oslo kommune, 2020). Oppsummert ser vi i bydelshusets visjon, slik den er uttrykt i dokumenter og i intervjuer, tre perspektiver på innbyggerne: som tjenestebruker, del av organisert eller frivillig aktivitet eller som samskaper av tjenestene.

Visjonen om det nye bydelshuset gir også tydelige signaler om hvordan en arbeidstaker i velferdsstatens tjenester bør “være” og hva hen bør “gjøre”: På bakkenivå med bruker-innbyggerne, empatisk, profesjonell, aktiv i trappene, i konstant flyt og bevegelse mellom folk, etasjer og oppgaver. Paradokset er at de ansatte virker å være mer til stede på kontorplassen sin nå som de er samlokalisert i det nye bydelshuset, enn da Signal Arkitekter sin undersøkelse ble gjennomført i 2015. ABW-konseptet med underdekning på kontorplasser har likefullt blitt opprettholdt som en visjon for bydelshusets tjenesteutøvere. De ansatte forteller også

i intervjuer om en opplevd underdekning av rommene i møteromsonen i 2. etasje.

Et planlagt bygg består av mange ideer, visjoner og ambisjoner, som etter hvert blir omgjort til fysiske og materielle realiteter. I 2022 sto bydelshuset ferdig og bydelens tjenester flyttet inn. Bydelen publiserte selv en nettsak året etter, der fungerende bydelsdirektør uttalte at bydelens innbyggere nå kunne inviteres inn til “innbyggernes arena”, nemlig innbyggertorget i første etasje, som blir omtalt som “hjertet i Alna bydelshus”.⁶ Her gjentas visjonen om at Bydelshuset skal gi innbyggerne “En dør inn til Bydel Alna”, og slik gjøre bydelen “mer tilgjengelig” for innbyggerne, fungere som et “hus for hele bydelen” og markere “startskuddet for utviklingen av området”.

⁶ Nettsak, publisert 23. mars 2023, lastet ned 11.6.2025.

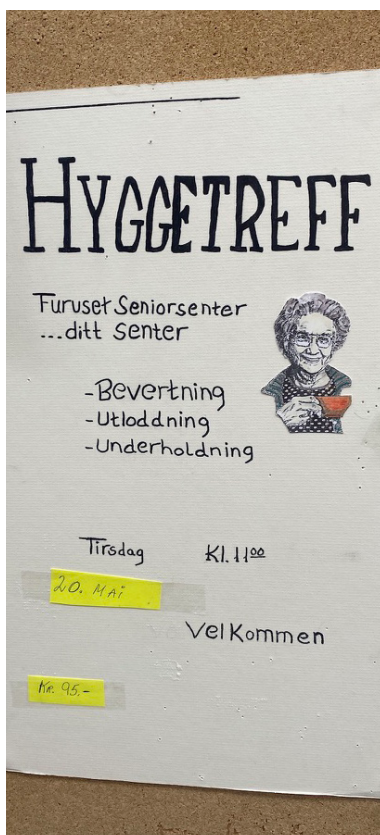
2.3. Visjonen til hjelp eller hinder? Erfaringer med og bruk av bydelshuset

Vår mulighetsstudie viser at folk – både ansatte og innbyggere – strever med å forstå, bruke og oppleve huset sånn som det var tenkt, til tross for at visjonene for huset uttrykkes i dokumenter og på opphengte plakater (f.eks. om soneinndeling). Det er mulig at det nettopp er variasjonen og mangfoldet av metaforer som gjør visjonen noe forvirrende – det virker ikke å være én retning eller ett konsept som har drevet utviklingen av bydelshuset.

Til tross for at deler av visjonen(e) har lyktes, noe vi skal komme tilbake til under, vil vi argumentere for at brorparten av de faktiske erfaringene med bygningen preges av dissonans med nettopp visjonene for huset. Er det da virkeligheten som blir en hindring for visjonen(e), eller er det omvendt? Kan visjonen bli en hindring for profesjonsutøvernes og innbyggernes ønsker om verdighet, trygghet og åpenhet?

“En dør inn”: Økt samhandling og tverrfaglig profesjonsutøvelse

Samlokaliseringen går igjen som noe de ansatte i bydelen er overveiende fornøyde med. Vi ser flere steder og ved flere tjenester på Furuset, at tjenestene som gis er relasjonelt forankret, og at det er “en hånd å holde i” som preger hvordan innbyggere blir guidet, loset og i noen tilfeller fysisk fulgt til andre som kan hjelpe med å løse problemer eller dekke innbyggernes behov. Dette som en følge av nettopp tjenestenes samlokalisering i bydelshuset. Det er nemlig mange innganger til bydelens tjenester, både metaforisk og faktisk. Ansattes positive erfaringer med visjonen om “én dør inn

til bydelen”, bærer slik preg av at tjenestene nå er samlokalisert, i den forstand at de ligger i nærheten av hverandre – men ikke nødvendigvis i samme hovedbygning, altså i bydelshuset.

Åpen barnehage er et eksempel på dette: Dette er en bydelstjeneste som holder til i en mindre synlig del av Furuset senter, og ikke i selve bydelshuset. Det som foregår her et godt eksempel på hvordan bydelens “én dør inn”-visjon fungerer i praksis. Her møtes familier fra hele bydelen, og i tillegg til å bygge nettverk og sosiale bånd med andre småbarnsfamilier, kan åpen barnehage være “døren inn” til flere av de andre tjenestene i bydelen. Hit kommer både FUBIAK, Oslohjelpa og fysioterapeuter innom. Helsestasjonen, som ligger i nabobygningen til bydelshuset, er en viktig rekrutteringsarena for åpen barnehage, og det hender at ansatte ved helsestasjonen fysisk følger nye familier ned til åpen barnehage hvis de behøver litt ekstra oppmuntring og hjelp med å senke terskelen.

Verdensrommet, et bydelstilbud til tidligere og nåværende rusavhengige, ligger i en annen lite synlig del av Furuset senter. Her jobber en ruskonsulent som også sitter i skranken for Nav på bydelshuset, og som selv har vokst opp på Furuset. Hen forteller at de uformelle reglene og normene de etablerer inne på Verdensrommet, for å unngå krangling og uvennskap, også følger med ut i det offentlige rom, når brukerne av tilbudet setter seg på benkene på Trygve Lies plass, etter at Verdensrommet er stengt for dagen. Selv om de noen ganger drikker på offentlig sted, holder de som regel en vennlig tone.

Det at de ulike tjenestene drar nytte av å være samlokalisert går

igjen i intervjuene på tvers av tjenestene, og virker å være noe større og viktigere enn “én dør inn”. “Det gjør jobben min mye lettere” forklarer en ansatt som jobber med bydelens ungdommer, og sier at hen setter stor pris på hvor lett det er å samarbeide på tvers av barnevernstjenesten, Operativt SaTo (tiltak for forebygging av rus og kriminalitet) og FUBIAK. Hjemmetjenesten har med lokalisering i bydelshuset også fått samlet sine ressurser på ett sted, slik at de nå slipper å hente det de trenger av utstyr og hjelpemidler på mange ulike steder i bydelen. Alt de har behov for er nå på bydelshuset, som er blitt deres base og “hjem”. Som en ansatt i hjemmetjenesten sier, “tverrfagligheten har blitt mye bedre for oss.” Det fremheves som en stor fordel at mange faggrupper nå er samlet i samme bygg: “Alle er her, du trenger ikke vente på hjelp/avklaring”.

Verdig profesjonsutøvelse – til hindring for visjonen?

Når vi går dypere inn i konkrete erfaringer med å utøve profesjonene i det nye bydelshuset, trer et mer komplisert bilde fram. En ansatt beskriver erfaringene med å møte en bruker av tjenestene nede i innbyggertorget slik: “Hun ble henta av ruskonsulenten. Og alle vet hvem det er. Det er ikke skjermet, det er ikke verdig.”

Det som går igjen i de ansattes beskrivelser er at de nettopp ikke får drahjelp av lokalenes utforming, til å bevare folks verdighet. Heller motsatt. Spesielt området rundt skranken i første etasje, der ansatte fra Nav og bydelstjenestene tar imot innbyggere som har behov for hjelp, er innrettet slik at de ansatte opplever ubehag – både på egne vegne, som profesjons-utøvere, og for sårbare innbygges del. Det gjelder både fysisk utforming, og utforming og plassering av den digitale trykkskjermen der besøkende regis-

trerer hvilken tjeneste de oppsøker.

Så vi føler jo at skrankeområdet er litt feil plassert ved at folk kommer fra sidene. Og du får ikke den gode mottakelsen ... Eller, det trenger ikke å være en hei, men bare en anerkjennelse av at “jeg ser deg”. “Det er snart din tur”, for eksempel. For nå har vi jo inngang her, og så har vi inngang her. Så den er litt, kanskje kjip, den der resepsjonen. (ansatt, bydelen)

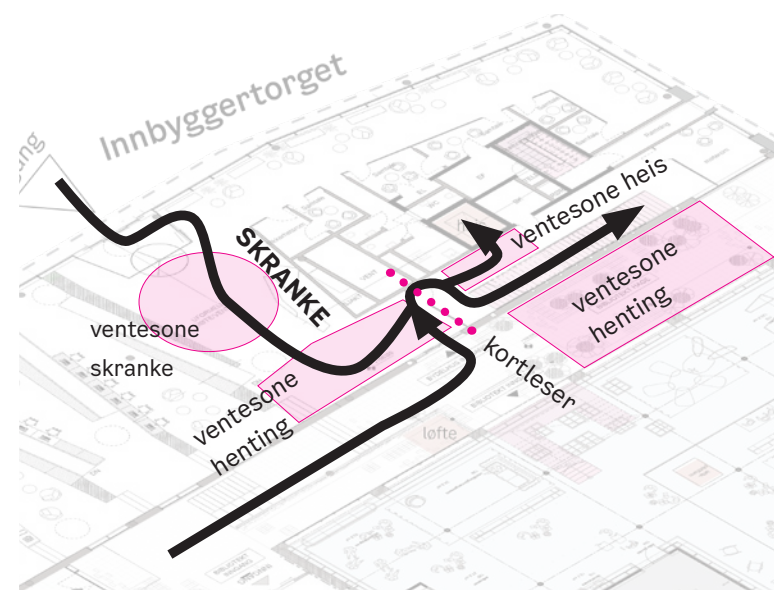
Også møteromsonen i andre etasje, der de ulike tjenestene har samtaler med de som har behov for hjelp, oppleves av mange ansatte som problematisk. Disse beskrivelsene går igjen når vi snakker med ansatte i ulike tjenester, som har det til felles at de møter besøkende i «ventesonen» øverst på innbyggertorget, før de tar disse med opp i ett av møterommene i andre etasje.

Men det (bydelshuset) er ikke så veldig funksjonelt i forhold til de tjenestene vi har. Og da er det snakk om her nede som er problemet.

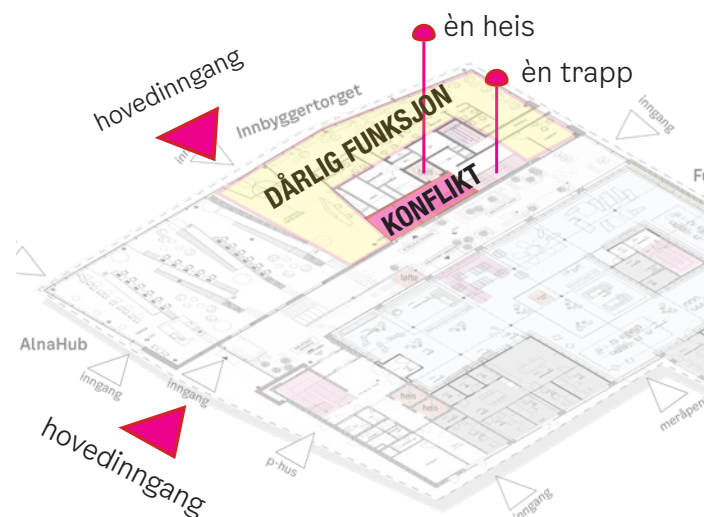
Altså andre etasje?

De møterommene er veldig sterile. Jeg har folk som har sittet i konsentrasjonsleir. Krigsflyktninger som kommer hit og føler at de sitter i forhør. Og det er jo alarmer, og det er helt fint, men det er veldig sterilt og veldig trangt. Så for eksempel ... Jeg kan ikke bruke de (rommene) her til pasientoppgaver. (ansatt, bydelen)

Sikkerhet er et viktig prinsipp for ivaretagelsen av de ansatte i

Figur 7: Dagens situasjon. Ansattes vei inn (svart pil) krysser flere ventesoner for innbyggere i innbyggertorget (rosa)

Figur 8: Dagens situasjon. Innbyggertorget sine største utfordringer. Underdimensjonert heis og vanskelig tilgang. Området bak skranke fungerer mindre godt.

bydelshuset. Møterommene er innredet etter Nav-standard for å sikre ansattes liv og helse. For å komme opp til møteroms-sonen må man ha adgangskort, og ifølge ett av de ti husbudene, bære dette synlig på brystet. "Du kjenner ikke nødvendigvis alle som jobber her. Vi har jobbet mye med at folk må ha kortet rundt halsen." (leder, bydelen)

Mange beskriver at det kan være "vondt" å være på bydelshuset når du har behov for bydelens tjenester, og at det er lite de ansatte får gjort med dette. En ansatt problematiserer både fysisk utforming og digitale løsninger i skrankeområdet på innbyggertorget: "Vi har et daglig brudd på taushetsplikt. (...) Skjermen i resepsjonen der du trykker på barnevernet – det er synlig for alle."

De beskriver også at det er mange hindre i innbyggertorget.

Det er trappene og halvveggene som gjør at det er lite oversiktlig. Og for våre brukere så kan det være litt skummelt. (...) Når vi får gjester, må vi lete litt etter dem. Det er ikke noe sånn ... Hvor skal de stå ... Vi bryter taushetsplikten når vi leter etter Kåre eller Jon eller hvem det er. (...) Det er vanskelig, fordi det er disse platåene som gjør at det blir små rom inn i det store rommet. (...) Så kommer disse halvveggene ... Ja. Jeg skjønner ikke hvorfor de gjorde det, men ... Det er sikkert for å være intimt og koselig, men for mange fungerer det utrygt. (ansatt, bydelen).

De ansattes reaksjoner på de fysiske omgivelsene er tilsynelatende en konflikt mellom steril design som skal sørge for ansattes sikkerhet, og besøkenes opplevelse av trygghet som kan være avhengig av deres psykiske og fysiske tilstand. "Sitte på trestoler og få en plastkopp med vann er ikke alltid det man trenger når man har det vanskelig", forteller en ansatt. "Ikke engang en søppelbøtte til å kaste gråtepapiret sitt i er det der inne", forteller en annen ansatt som jobber med samtaletenester.

Mangel på omsorg og opplevd trygghet hos innbyggere i møte med et tjenesteapparat som har fått beskjed om å prioritere egen sikkerhet, kan skape dissonans for profesjonsutøvere. Løsningen for noen kan bli å ta med besøkende ut av huset eller finne andre steder å møtes.

Det er visse brukere jeg ikke tar inn i bydelshuset her. Det er de som er litt sånn høylytte. De kan virke litt voldsomme på

andre mennesker. De prøver jeg å skjerme for, for det er ikke så mye rom for det. Så det blir enten ute eller andre plasser. (...) Det kan være at jeg går en tur med dem. Men jeg møter dem ofte nede i byen. Det har ofte en dempende effekt på mange av disse guttegjengene. (ansatt, bydelen).

Selv om det er positive effekter av samlokaliseringen av tjenestene, både for ansatte og innbyggere, kommer det altså ikke uten ulemper og visse spenninger. Særlig ivaretagelsen av ansattes sikkerhet kan være utfordrende i et samlokalisert bygg, noe som igjen kan gå utover innbyggernes brukeropplevelse. Visse tjenester er oftere utsatt for trusler eller utagerende adferd blant innbyggere med behov enn andre. Dette kan også gå utover resten av bydelens tjenester, og blir en innbygger bortvist fra én tjeneste blir hen bortvist fra samtlige. “Én dør inn-visjonen” fører altså også til en “Én dør ut-praksis”. Paradokset ved visjonen blir forsterket av at det i realiteten er mange fysiske innganger til bydelshusets første etasje, slik at også vekterne som skal sørge for sikkerheten i ventesonene sliter med å ha oversikt over hvor en person med mulig risikofylt adferd vil komme vandrende inn.

“Det er vanvittig mange dører. [...] Det er mange sånne ting som er litt rart utformet.” (ansatt, bydelen)

Det er altså to områder som går igjen, når de ansatte ønsker seg forbedringer i bygget, og de er begge koblet til behovet for ivaretagelse av innbyggers verdighet i møte med velferdsstatens førstelinje: “Samtalerom og ventesone. Sammen. Det er det viktigste.” (ansatt, bydelen)

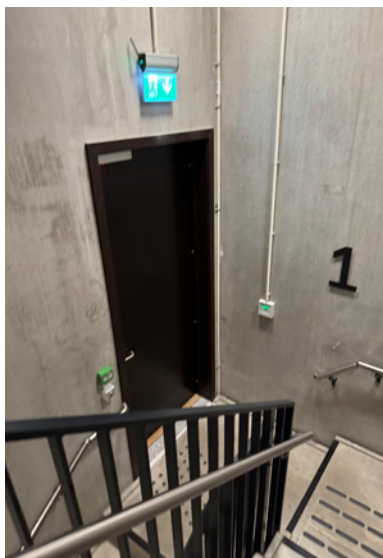
Funksjonsnedsettelse og andre forstyrrelser til bry

Behovet for ivaretagelse av verdighet kan også finnes igjen i ansattes beskrivelser og våre observasjoner av hvordan de vertikale kommunikasjonslinjene, dvs. trapper og heiser, og de horisontale kommunikasjonslinjene, dvs. flater og gulv på samme nivå, i bydelshuset fungerer – eller ikke fungerer. Eldre, både med norsk majoritetsbakgrunn og med minoritetsbakgrunn, har store utfordringer med digital kommunikasjon, forteller en frivillig på Seniorsenteret: “Vi ser veldig mange brukere, det gjelder de norske òg, som er ikke digitale.” Digihjelpen på bydelshuset fungerer ikke for alle: “Mange vil ikke gå dit. De har sperrer, og noen kan ikke på grunn av synshemming.”

En ansatt forteller at hen har nedsatt syn og beskriver hvordan trapper og dårlige tekniske løsninger skaper reell risiko:

Jeg har grønn stær, så jeg er nesten blind på det ene øyet. (...) Jeg tryna i trappa [...] slo meg veldig, veldig kraftig. To blå knær. Det ene var blått fra kne til ankel i flere måneder. (...) Det var ikke bare jeg som falt i den trappa. Det var veldig mange som falt i det første året.

Det er spesielt heisen og trappene som går igjen i disse fortellingene, men også møteromssonene i andre etasje og det åpne landskapet i tredje til syvende etasje der det aktivitetsbaserte arbeidsplasskonseptet (ABW) skal være i bruk. Bygget er ikke designet for kropper som ikke fungerer optimalt og den jevne ansatte vurderer egen mobilitet opp mot andres behov for å bevege seg med bistand.

I samtale med en ansatt som sykler til jobb og som begeistret benytter seg av sykkelparkeringen i kjelleren, får vi også høre om neste etappe, altså opp i etasjene: “Da jeg begynte å jobbe her for et og et halvt år siden, var jeg veldig flink til å ta alle trappene”. Nå hender det hen venter på heisen i stedet.

Og så hender det da at jeg angrer på at jeg har tenkt å ta heisen, for det er bare én heis, og det er ganske irriterende. Og så prøver jeg også å tenke litt sånn ... Når på dagen er dette? Skal de som virkelig trenger heisen ha den nå? Og så får jeg heller pese meg opp bak(trappa).

Varianter av denne fortellingen går igjen, både i ansattes intervjuer, i observasjoner og egne erfaringer vi gjør oss når vi er på huset. De ansatte bruker tid på å vurdere om de skal ta heis, trykker på knappen, venter, ombestemmer seg, går opp trappene idet heisen kommer – forgjeves, dørene lukkes, heisen beveger seg videre. Det er åpenbart ulike behov for å bruke heisen, og også behov blant ansatte for å rettferdiggjøre heisbruk i en bygning uten mange alternativer.

Observasjon: Trengsel i heisen i bydelshusets første etasje

En godt voksen dame står foran heisen. “Jeg har vondt kne”, sier hun til den åpne heisdøra idet jeg går forbi på vei opp hovedtrappa. Ut av heisen kommer først en stor søppeldunk i livhøyde. En mann i arbeidsklær kommer dyttende bak, han drar enda en dunk etter seg. Han blir etterfulgt av en yngre kvinne, også i arbeidsklær, som sier til damen “vi skal av i fjerde” idet hun stiller seg utenfor heisdøra. Damen med vondt kne går innerst i heisrommet, de to går inn etter henne med de to store søppeldunkene.

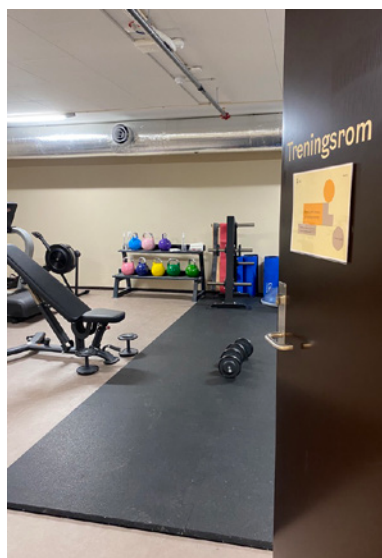

Det er ingen egen vare- eller serviceheis i bydelshuset. Baktrappa er også et bedre alternativ til hovedtrappa, forteller flere ansatte, da den er mer effektiv – uten avsatser imellom etasjene, og mindre folksom. Den er også lettere å bevege seg i dersom man er ustø og trenger et rekkverk å holde i. Baksiden av baktrappa er imidlertid at den har dårlig luft og at den ikke kan brukes etter kl. 15.30 på grunn av nøkkeltort-innstillinger.

Bydelshuset har altså én heis, som tar 13 personer, og som etter sigende står oftere enn den går. Det er ikke bare brukere med barnevogner, rullestol eller med synsnedsettelser som trenger å bruke heisen når de skal opp i andre etasje i møteromssonen. Det gjelder også ansatte som har ulike og ofte ikke-synlige plager: “Jeg har leddgikt, så jeg tar heisen på vinteren hvis den går. [...] Jeg får ikke skrevet journaler her nå.” (ansatt, bydelen).

Det trekkes fram av flere ansatte at byggets heis ikke var dimensjonert etter hjemmetjenestens sitt bruk, siden de ikke opprinnelig var planlagt inn i programmet. “I utgangspunktet skulle jo ikke hjemmetjenesten være i bygget her. De fyller jo to etasjer omtrent og har veldig mye aktivitet i den heisen”, forteller en ansatt. Hjemmetjenesten er på farten døgnet rundt, hele uka, og bruker enten elsykler eller elbiler som står i byggets garasjeanlegg. Der er også garderober, dusjer, og lager for arbeidstøy og vasketøy, som hjemmetjenesten bruker.

Arkitekten som designet bygget og planleggerne som har jobbet for å “implementere” visjonen, er alle enige om at de ansatte bør gå trappene og at én heis (og tre heiser i nabobygningen) derfor er nok for ca. 700 ansatte.

Dette skal være et aktiviserende hus, som man skal velge å gå trappa. Men så funker jo ikke det helt i praksis. Og så var det det med at hjemmetjenesten ikke var tenkt inn her. Så når de plutselig kom inn, og de tar jo heisen fra kjelleren og opp ... Det er langt å gå, liksom. De har gått hele dagen. Så det er noen ting som er uforutsett. (leder, bydelen)

Her kan det virke som at den aktivitetsbaserte arbeidsmetoden (ABW) er tolket i vid forstand, slik at ansatte også har ansvar for å ivareta egen helse gjennom å velge bort heis som transportmiddel – igjen uavhengig av type profesjonsutøvelse, tjenestens egenart, eller egen eller innbyggers helse. Samtidig sier de som var involvert i planleggingen av bygget at: “Det er litt flaut at det ble én heis i dette bygget. En dårlig beslutning, i ettertid.”

Soner til ansattes bekymring og forvirring

I evalueringsrapporten av bydelshuset, skrevet av konsulentelskapet Boldt, blir det tydelig at ABW fordrer nettopp et merarbeid både hos ansatte og ledere:

Aktivitetsbasert arbeid utfordrer ledere. De må spørre seg: “Hva er det egentlig mennesker, uavhengig av jobbtittel og erfaring, trenger?” Deretter må de stole på og myndiggjøre medarbeiderne til å bruke sonene de anser som hensiktsmessige så lenge de behøver dem. (Boldt, 2023, s.6)

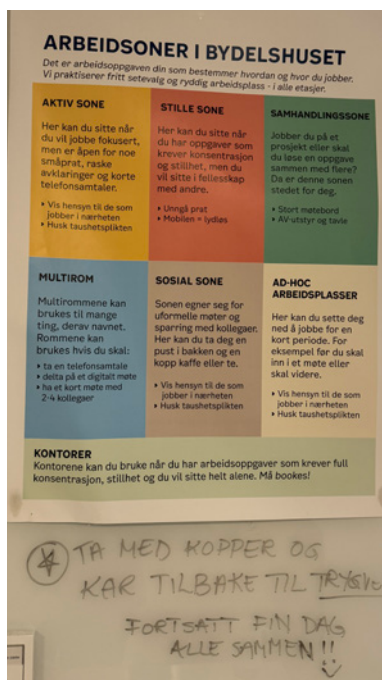
Her omtales også den andre store kilden til konflikt, nemlig soneinndelingen i etasjene med kontorplasser fra tredje til syvende

etasje. De ansattes stedserfaring med de ulike arbeidssonene kan oppsummeres slik: Det er vanskelig å vite hvilken sone man befinner seg i og sonereglene blir ofte ikke overholdt. En ansatt forteller at hen “Leste meg opp (selv)” da hen begynte i jobben. Hen fikk ingen innføring i de ulike sonene, og fikk heller ikke se lokalene oppover i etasjene før hen takket ja til jobben.

Plakater som informerer om bydelshusets ulike “arbeidssoner” er godt synlig oppover i etasjene. Det er imidlertid ikke like tydelig hvilken sone man befinner seg i til enhver tid. I en samtale med en av bydelens ansatte, blir det tydeligere hvordan arbeidssonene fungerer – og ikke fungerer:

Sånn som i dag, så hadde jeg bestilt et samtalerom oppe, fordi jeg skulle ha en drøft med en kollega. Og det skal vi ikke gjøre i aktivitetssonen. Det blir gjort. Men alltid når jeg vet at jeg har (...) en telefonavtale, drøfter med en kollega, eller ting jeg må konsentrere meg om, så bestiller jeg et kontor i forkant, hvis jeg har huska det. Jeg pleier å huske det, fordi jeg ... Blir veldig fort forstyrret i det som heter aktivitetssonen. Hvor jeg tenker at de reglene for aktivitetssonen ikke blir fulgt.

I en intern HMS-rapport fra 2022 blir det tydelig at visjonen fortsatt brukes aktivt, i en begrunnelse for hvorfor et tiltak ikke ble iverksatt:

“Fagsenteret for barn og unge:

Ønske om å sette opp skillevegger i hjemmesonen som støy-reduserende tiltak.

Tiltak ikke iverksatt da behovet vurderes å være dekket av samtalerom, og prinsippet om aktivitetsbasert arbeid i bydelshuset”

Her ser vi at visjonen og prinsipper trumfer ansattes tilbakemelding og behov. Samtidig er det tydelig at ABW legger merarbeid på den individuelle ansatte, når den krever en “myndiggjøring” over for eksempel bruk av sonene i bygningens kontorplass-etasje. Det kan virke som de ansatte bruker uforholdsmessig mye tid på å hele tiden vurdere om de bruker sonene riktig. Et spørsmål vi stiller oss, er om det faktisk er arbeidsoppgavene som styrer hvordan aktivitetsbasert arbeidsmiljø (ABW) praktiseres eller sanksjoneres, eller om det er visjonen om ABW som styrer de ansattes jobbhverdag?

Innbyggertorget og kafeen: Åpent for alle eller ingen?

Innbyggertorget er også tenkt som et uformelt møtested for innbyggere, med wifi og kaffebaren. Bydelen har nylig startet opp Alna GründerHub, og har også åpnet møteromssonen i andre etasje for lokale gründere etter arbeidstid (kl. 16–21), på samme måte som frivillige organisasjoner, lag og foreninger kan leie lokalene med Oslo-nøkkelen. Bydelshuset og ledige lokaler i nærområdet trekkes fram som viktige ressurser for lokale gründere, men dagens åpningstider og rigide regler begrenser bruken. “Folk vil bruke bygget mer. Men det er kun åpent fra ni til fire. Og bare på hverdager.” (ansatt, bydelen).

Bydelsplanleggerne trekker fram at bydelen ikke har holdt ansatt-kantina i andre etasje i funksjon – i over ett år har det ikke blitt servert mat der. Kantina blir trukket fram som et godt sted av alle ansatte vi snakker med, selv om savnet etter kantinedrift er stort. “Noe som er en stor negativ skavank både for samhandlingsideen og personalpolitisk. Derfor fungerer ikke kantina etter intensjonen og det gjør jo at mye av funksjonen ble litt sånn ødelagt” (planlegger, bydelen). Mange tar med egen matpakke, og bydelen bruker også det store lokalet til blant annet frokostmøter eller større arrangementer for de ansatte. Nylig åpnet kantina med to dagers drift i en prøv fase, med mål om å utvide driften.

Det nærmeste man kommer visjonen om innbyggertorget som en sosial møteplass er gjennom innbyggertorget's café, AlnaHub. Her er derimot 2/3 av de besøkende bydelsansatte. Etter kl. 12 begynner flere innbyggere å komme til, men da er det ikke lenge før AlnaHub må begynne å forberede for stenging – allerede kl.15.30, når de ansatte slutter på jobb. AlnaHub har gjennom året uten kantine utviklet seg til et viktig tilbud for de ansatte og det virker som det både er behov for og vilje til å holde kafeen åpent lengre. “Nå som vi ikke har kantine, så er det veldig mange ansatte som benytter det (kafeen), selv om det ikke skal være en erstatning for kantinen”, forteller en ansatt. Kaffebaren drives av en ansatt i bydelen, som lager enkel lunsjmat i kantinas kjøkken, og som nå leder den nyoppstartede kantinedriften. AlnaHub ligger nederst på innbyggertorget med dør ut mot Furuset senter og t-banestasjonen, men er relativt anonym både i skilting og visuell utforming. Navnet og skiltingen er forvirrende, kanskje spesielt med bydelsinitiativet Alna GründerHub sitt likelydende navn.

Den store utfordringen som trekkes fram for å gjøre innbyggertorget til et sted som faktisk er for innbyggere, er nettopp at lokalet stenger kl. 15.30 og heller ikke er åpent i helgene. «Vi vil jo at de (innbyggere) skal bruke lokalet. Men ved større arrangementer må vi nesten være til stede», forteller en ansatt. Torget er altså organisert etter tjenestenes arbeidstid, og bydelen har fått midler til overtidbetaling for å sikre bygget på kveldstid og i helger.

Samhandling på tvers: FUBIAK til folket?

Paradokset er at nærmeste nabo til innbyggertorget, FUBIAK, også er drevet av bydelsansatte – og har meråpent og kvelds- og helgeåpent for innbyggere. Flere ledere og ansatte har tenkt høyt rundt hvordan bydelen kan få til nettopp en aktivisering av innbyggertorget: «Hvis man skulle få til en kantinedrift som også fungerer som en type kafé i helgene ... må man ha en annen driftsmodell», argumenterer en leder.

Planleggerne i bydelen forteller at i planleggingen av bydelshuset

så var vi veldig opptatt av at bydelshuset ikke skal overta funksjonen i FUBIAK. Og innbyggertorget skal være primært et publikumsmottak. Og så blir det også brukt som møterom for bydelsutvalget og noen andre. Men hvis det hadde vært et premiss at innbyggertorget skulle være et slags kulturhusaktig rom, så hadde vi jo ... laget et helt annet rom, ikke sant. Vi hadde ikke latt det følge terrenget på den måten vi gjør nå. Og bli nødt til å bruke så mye areal på universell utforming og sånn. Vi hadde hatt flatt gulv og en del sånne ting som er mer praktisk.

I samtale med en annen bydelsansatt som jobber mye med innbyggertorget får vi høre om nylige forsøk på å få til samarbeid og flyt mellom FUBIAK og innbyggertorget. Det er tydelig at det er flere ting ved dagens organisering og struktur som gjør dette utfordrende:

«Det er jo det at vi stenger dørene halv fire, mens de har jo ettermiddager, helger ... De har en annen turnus enn vi har. (...) Vi har vanvittig mange dører, det er bare sånne praktiske ting. (...) Vi har prøvd å ha noen arrangementer der noe skal skje på innbyggertorget og noe skal skje på FUBIAK, men den flyten fungerer ikke så godt. Det blir to separate bygg.»

I samtale med ansatte på FUBIAK, kommer det opp som et mulig – og ønskelig scenario, å få til en bedre flyt mellom innbyggertorget og biblioteket, spesielt når vi snakker om området mellom de to bygningene – det nye bydelshuset og bygningen som huser FUBIAK. Området er glasset inn og går under navnet Bibliotekshagen:

Men jeg tror at hvis man skal få liv i Bibliotekshagen, så må på en måte innbyggertorget, bibliotekshagen og FUBIAK ses litt på som ett. Jeg tror man må forlenge FUBIAKs funksjon inn i innbyggertorget. Og vi har jo ansatte som jobber fra åtte på morgenen til ni på kvelden. Hver eneste dag hele året. Faktisk helger også. Utfordringen til innbyggertorget er at de sliter med å fylle det opp med aktiviteter og liv. Og vi sliter med å ha plass til alle aktiviteter og liv som kan skje her (på biblioteket).

Hen beskriver også hvordan FUBIAK før bydelshuset ble bygget, hadde en viktig rolle når det kom til opplevelsen av trygghet sentralt på Furuset.

Fordi det var jo åpent her til klokken elleve på kvelden hver eneste dag hele året. Fra syv på morgenen til elleve på kvelden. Og det var lys fra den veggene her, helt i enden, inn mot senteret. Og så var det ikke både lys, men det var også masse mennesker og masse aktiviteter. Og det på en måte lyste opp torget. Så jeg husker noen ganger når jeg ikke var på jobb, men skulle kjøre innom senteret eller sette av noen på kvelden, og bare sto på parkeringsplassen når det var parkeringsplass her ute, så bare titta jeg mot FUBIAK. Jeg synes det var så vakkert.

Hen har vokst opp på Furuset og husker torget før FUBIAK ble etablert som veldig mørkt og kjedelig og litt skummelt på kvelden. Denne beskrivelsen er igjen gjeldende for området utenfor bydelshuset, nå som FUBIAK er lukket inne av innbyggertorget med sine åpne – og etter kommunal arbeidstid – stengte fasader ut mot torget. “Så tror jeg det absolutt har noe å si for folks trygghetsfølelse”, reflekterer hen videre.

Innbyggernes bilder: Nav-kontor eller ikke-sted

Men hva slags bilde har innbyggerne på Furuset av bydelshuset? En nabo som bor i borettslaget rett over gata, forteller det slik:

Og så blir det sagt at folk blir spurt om de har noen nytte av at det kommer så stort bygg her, ikke sant? Ja, det blir en kafé der. Og det er helt greit å gå der, men de fleste går innom Baker Nordby på senteret fortsatt og er litt forbanna at det svære, fine ... Solkongebygget tar sola på plassen her og litt sånn greier. Nei, men mitt inntrykk er at ikke så mange har et forhold til det.

Gjennom samtaler og fokusgrupper har det blitt klart at innbyggertorget og bydelshuset oppfattes av mange som et “Nav-kontor”: “De er sånn: ‘Hæ, er ikke det Nav-kontoret?’”, forteller en innbygger oss. Det fører til skepsis og høyere terskel for å oppholde seg der: “Er det bygget? Er det et skilt som mangler? Er det navnet på huset?”, spør en annen innbygger retorisk.

*«Bydelshuset kunne vært uten Nav, synes jeg.»
(Innbygger)*

Dette er en utilsiktet effekt av samlokaliseringen av tjenestene sammen med den komplekse visjonen om at bydelshusets innbyggertorg skal fungere som en sosial møteplass, i tillegg til å være “én dør inn” til bydelens tjenester: Innbyggeres erfaring og forhold til én av tjenestene kan «smitte over» på resten av bygget. Et tydelig eksempel på dette ser vi i hvordan visse innbyggeres dårlige forhold til Nav gjør både innbyggertorget og FUBIAK til uat-

traktive møteplasser, grunnet sin nærhet til Nav. Det gjelder til en viss grad også andre tjenester.

*«Ingen vil feire bursdagen sin samme sted man har møter med barnevernet.»
(Ansatt og innbygger)*

Ungdommer på Furuset har lite forhold til huset og kaller ansatte «de der oppe», forteller en ansatt med tilhørighet til Furuset: «Mange som vokser opp her, har ikke det samme forholdet til systemet.» Men ungdom forteller også om positive effekter av samlokaliseringen.

Observasjon på FUBIAK

Det er mandag ettermiddag etter skoletid og klubben på FUBIAK fylles som vanlig opp, både med barn og unge.

En av ungdommene forteller at hen vanligvis ikke kommer hit så ofte. I dag skal hen på møte med bydelen (barnevernet) og synes det er fint at alt er samla, sånn at hen kan «henge» på klubben mens hen venter på møtet sitt.

Den positive opplevelsen beskrevet over gjelder likevel ikke alle. En noe bekymret ungdomsarbeider forteller også om ungdommer som heller kunne tenke seg et litt mer diskret barnevernsskontor. Ikke alle er like komfortable med å møte opp til et møte med barnevernet rett ved siden av ungdomsklubben, der vennene dine potensielt er samlet og kan få det med seg.

For de fleste innbyggere vi snakker med er altså bydelshuset enten et Nav-kontor, eller et ikke-sted. Bildene de har av huset

står i kontrast til opplevelsen de ansatte har av å tross alt jobbe på et godt sted, der samlokaliseringen hovedsakelig har vært positiv – også for innbyggere som tjenestebrukere. Men selv med en ny og moderne bygning designet for flyt gjennom ABW har ikke kulturendringen fulgt med. Det eksisterer fortsatt tydelige skiller mellom fagmiljøer og etasjer: «Hvis du spør om kulturen har endret seg (siden de flyttet inn i bygningen), så er svaret nei», forteller en leder i bydelen.

2.4 Oppsummering: Åpenhet og trygghet i balanse

Furuset bydelshus åpnet i januar 2022 med store visjoner om å gi innbyggerne “én dør inn” til kommunale tjenester, gjøre bydelen mer tilgjengelig og fungere som “et hus for hele bydelen”. Men i vår analyse ser vi at de ulike fortellingene om bydelshuset kolliderer. Offisielt ble huset lansert med et narrativ om nyskapende nærhet og likeverdig inkludering. Planer og politiske føringer framhevet aktiv medvirkning, fellesskap og at både “Jørgen Hattemaker og kong Salomon” skulle føle seg velkomne i møte med tjenestene. Denne historien reflekterer verdier om åpenhet, brukermakt og tilgjengelighet. Samtidig finnes en parallell profesjonskultur som vektlegger konfidensialitet, faglig kontroll og risikohåndtering.

Visjonen om “innbyggernes arena”, “én dør inn” og “mer tilgjengelig” for innbyggerne fordrer balanse mellom åpenhet og trygghet, men deler av tjenesteapparatet tenderer mot å prioritere trygghet forstått som sikkerhet. Allerede i medvirkningsfasen ble det understreket at man måtte unngå “stigmatiserende effekt” av én-dør-inn-løsningen – et uttrykk for at både innbyggere og ansatte verdsatte diskresjon høyt. Her ligger en verdikonflikt: idealet om det transparente og uformelle møter en reell frykt for eksponering og tap av verdighet i det offentlige rom.

For de ansatte internt har innføringen av aktivitetsbaserte arbeidsplasser (ABW) skapt nye dilemmaer og usikkerheter. Uten faste plasser og med ulike “arbeidssoner” skulle arbeidshverdagen bli fleksibel, men for tjenestene og de ulike profesjonene er ABW forvirrende og skaper konflikter med tanke på profesjonalitet og konfidensialitet.

Også frivilligheten opplever spenninger mellom det som har blitt formidlet og det som framstår som realiteter. Offisielt ble samskaping vektlagt – at frivillige organisasjoner skulle kunne skape aktiviteter i huset og at innbyggere skulle være med og utvikle tjenestene – men i praksis har bydelen som leietaker inntatt et forvaltningsperspektiv. Kommunen holder igjen kontrollen på lokaler og arrangementer, noe som kan tolkes som manglende tillit til frivillige aktører, og samskapingen med innbyggerne om utvikling av tjenestene har heller ikke kommet i gang.

Frivillige på sin side forventet enklere tilgang og ser de strenge rammene som byråkratiske hindringer. Når frivillige uttrykker frustrasjon over begrenset tilgang mens kommunen viser til regelverk og sikkerhet, synliggjøres to verdilogikker som kolliderer: en fellesskapsorientert åpenhetskultur versus en institusjonell risikostyringskultur. Resultatet er at to ulike narrativer om bydelshuset lever side om side: som innbyggernes frirom eller som administrativt domene. Denne uklarheten bidrar til at visjonen tidvis oppleves som et velment ideal som ikke fullt ut harmonerer med hverdagspraksis.

Etter åpningen har det oppstått motfortellinger som står i kontrast til visjonen om bydelshuset. For mange fremstår huset mindre som et hjem for innbyggerne og mer som en institusjonell bastion, i motsetning til hvordan FUBIAK oppfattes. En innbygger gjengitt over ga bygget det talende tilnavnet “Solkongebygget”, og en annen pekte på den problematisk «smitte-effekten»: “ingen vil feire bursdagen sin samme sted man har møte med barnevernet”. Slike utsagn illustrerer en dyp utfordring: det offentlige og det private lar seg ikke sømløst forene i samme rom uten at noen føler

ubehag. Til og med ansatte kan oppleve en form for klaustrofobi i det de beskriver som en lukket bygning – stikk i strid med myten om det åpne felleshuset.

Likevel lever håpet i de opprinnelige mytene. Visjonene om den åpne døren og innbyggertorget som hjertet i bydelen peker mot noe verdifullt som ennå kan virkeliggjøres. Bydelsledelsen erkjenner da også behovet for å tenke helt nytt om bruken av huset. En framtidsvisjon er å gjøre huset mer levende utover normal kontortid – for eksempel med utvidet kafédrift, aktiviteter på kvelder og helger og tilgang på enkle kjøkkenfasiliteter for frivillige (se anbefalinger i del 1). Slik kan bydelshusets rolle som inkluderende samlingssted gjenopplives i praksis. I siste instans avhenger husets legitimitet av om man klarer å bevege seg bort fra “bas-tion”-imaget og tilbake til en utvidet fortelling om et hus for hele bydelen som samtidig kan være Furuset-innbyggernes hus.

Bydelshuset var tenkt allerede fra start å ses i sammenheng med planlagt områdeutvikling for Furuset. Vi utvider derfor perspektivet til å inkludere de omkringliggende områdene på Furuset i neste del av vår analyse. Da blir også innbyggernes erfaringer med stedet tydeligere.

DEL 3

Furuset-området: Global landsby eller urbant fellesskap?

Furuset er et lokalsamfunn med stolte tradisjoner, og tydelige uttrykk for nabolagsidentitet i ulike grupper av lokalbefolkningen.

Det er også et sted hvor migrasjonserfaringer preger hverdagen og den sosiale omgangen mellom folk som bor der. Inntrykket vi får når vi snakker med både ansatte og ledere i bydelen, ildsjeler som jobber frivillig og lokal ungdom, barnefamilier og seniorer, er at det er ett prinsipp som forener dem. Vi har kalt det inkluderende omsorg, og ser på dette som et fenomen med sterk tiltrekningskraft både på ansatte og innbyggere, og med stort potensiale i tenkingen rundt videre utvikling og bevaring av Furusets mange kvaliteter. Prinsippet balanserer de tilsynelatende motstridende fenomenene "åpenhet" og "trygghet".

I denne delen skal vi først se på Furusets medvirkningshistorie, og de ulike visjonene og ambisjonene for Furusets framtid vi finner når vi intervjuer utbyggere, planleggere og ledere i bydelen. Til

Fakta om Furuset:

- andel innbyggere i bydelen som bor på Furuset: 10498 av totalt 50671
- kollektiv transport: Linje 2 (t-bane), buss-rute 25, 65, 64a, 64b
- 16 butikker i Furuset senter
- grøntarealer i Verdensparken (52 dekar), på Sletta og mellom blokkene i borettslagene
- Furuset er stedet i bydelen som har fått flest nye innbyggere både i den siste 10-årsperioden og i løpet av det siste året

slutt går vi inn i innbyggernes og ansattes erfaringer med og bilder av Furuset som sted, samt deres ønsker, behov og innspill til videre utvikling av området.

Furuset har gjennom det siste århundret gått fra å være en bygd i utkanten av Oslo, til å bli en «global landsby» der omsorg for hverandre står sterkt, både blant innbyggere og ansatte i bydelstjenestene. Med planlagt boligbygging og oppussing av Furuset senter, kan området bevege seg fra et litt søvning landsby-preg, med en håndfull butikker og noen få cafeer, til å bli et pulserende urbant fellesskap, slik utbyggernes visjoner bærer preg av. Men er det dette innbyggerne ønsker?

3.1. Furusets medvirkningshistorie: Unge blir tatt på alvor

I motsetning til hvordan visjonen om bydelshuset, presentert i forrige del, viste seg å definere ganske så snevert hva både en innbygger og en ansatt er eller bør være, er de ulike aktørenes visjoner, håp og drømmer for Furuset som område, i større grad åpne. Samtidig tegner det seg opp flere spenninger og mulige interessekonflikter. For hvem skal gi retning til Furuset?

I 2009 ble den første stedsanalysen som kartla ungdoms erfaringer med ulike områder i Groruddalen gjennomført. Her var det fokus på frekventering, estetikk og opplevelse av trygghet/utrygghet (Hindhammer og Skalstad 2009). Denne var basert på innspill fra 70 unge i alderen 10-28 år, og la grunnlag for videre stedsutvikling av Furuset-området.

Stedsanalysen presenterer svært konkrete innspill fra ungdom til

Fakta om utbyggere på Furuset

- Furuset Utvikling er største eiendomsaktør på Furuset, reklamerer for konseptet “Furusetbyen – fremtidens nabolag”
- partnerskap mellom familieeide Lerka Eiendom, Linstow og Wahl Eiendom
- eier Alna bydelshus, Furuset Idrettshall og Furuset Bad som del av Furuset senter (kjøpesenter og kontorer)
- planlagte bygg/utvikling av eiendom: Eiendom S5 og S5, Søren Bulls vei 2 og 29
- planer om å bygge 1300 nye boliger på Furuset
- planlagt rehabilitering: Torget og Trygve Lies plass (i samarbeid med Oslo kommune), Furuset senter
- eiendommer regulert til utvikling: tomter/ næringslokale (50.000 kvm) og boliger 50.000 kvm)
- andre viktige utbyggere i området er OBOS (Furuset Village) og JM (Karihaugveien 22)

Furuset ble valgt som et forbildeområde i innovasjonsprogrammet FutureBuilt 2010-2020.

utbedringer av de fysiske uterommene, og mer generelle innspill om oppussing av idrettshall, ungdomskafe, skole og senter. Mange av de konkrete forslagene til utbedring av uterom er blitt tatt til følge, og ungdomskafeen ble tatt inn i konseptet FUBIAK, mens ny skole og oppussing av Furusethallen ved senteret ennå ikke har blitt realisert.

Andre konkrete forslag fra ungdom til ungdomsaktiviteter, blant annet parkourpark i Verdensparken, har siden blitt realisert. Mange ønsket seg en mer etablert ungdomsklubb (senere etablert i FUBIAK), flere jenteaktiviteter i Forum (senere ivarettatt av Furuset IF og Alnaskolen), leksehjelp (senere realisert i Furuset Bibliotek Deichman og etter hvert FUBIAK), lydstudio (realisert på Ungdomskafeen og senere FUBIAK). Med andre ord – ungdommenes ønsker og behov fremmet i forbindelse med denne stedsanalysen fra 2009 ble på de fleste områder fulgt opp.

Stedsanalysen ble gjennomført i en tidsperiode hvor det foregikk et svært offensivt områdeløft på Furuset, drevet fram av bydelen i regi av Groruddalssatsingen, i tett samarbeid med lokale samarbeidspartnere (skole, idrettslag, religiøse og frivillige organisasjoner, næringsliv, borettslag etc.). Det å gjøre stedsanalyse med utgangspunkt i ungdoms perspektiv, framsto i 2009 som en ny og innovativ tilnærming til omdømme-problematikken og barn og unges levekår i Furuset-området.

Kanskje er det riktig å si at denne prosessen var startskuddet for det som siden har etablert seg som en praksis i bydelen: det å mer eller mindre systematisk ta barns, ungdoms og unge voksnes innspill på alvor og inkludere dem i lokal tjeneste- og områdeutvikling.

Det denne prosessen i mindre grad åpnet for var mer visjonære innspill fra barn og unge til den framtidige stedsutviklingen på Furuset. Det ble derimot lagt vekt på at barn og unge trengte å se konkrete utbedringer på kort sikt, at de måtte møtes på sine nåtidige behov. Vi er ikke kjent med at lokale barn og unge i nevneverdig grad har bidratt inn og fått gjennomslag i den mer visjonære og helhetlige framtidsrettede stedsutviklingen på Furuset.

3.2. Furuset som forbildeområde: Visjoner og ambisjoner

Bydel Alna har over 50 000 innbyggere og er dermed på størrelse med en stor norsk kommune. Furusets innbyggere utgjør om lag en femtedel av disse. I Områdeplan Furuset (2016) vedtatt av politikerne i bydelen, oppsummeres hensikten med planen blant annet som å 1) utvikle Furuset til et "forbildeområde" innen miljøvennlig og klimaeffektiv byutvikling, 2) skape og utvikle Furusets offentlige rom og møteplasser gjennom konseptet "Fra senter til sentrum", 3) styrke den blågrønne strukturen i området, det vil si parker, grøntareal, bekker og vann, 4) å etablere et robust trafikksystem med fokus på de myke trafikantene og kollektivtransport, 5) forsterke knutepunktet gjennom boligfortetting, større boligvariasjon og arbeidsplassutvikling, og 6) videreutvikle den offentlige infrastrukturen.

Da bystyret vedtok områdereguleringen for Furuset i 2016 kom det mye kritikk fra mange hold, forteller planleggerne i bydelen: "Hvorfor i all verden gjør man det på Furuset? Stedet i Oslo hvor det bare er Romsås hvor markedet er dårligere? Og hvorfor bruker man ikke de mulighetene byen har til å utvikle et sånt prosjekt på Filipstad eller i Hovinbyen?" (ansatt, bydelen).

Planleggerne forteller at Trygve Lies Plass omtales som “hjertet i utviklingen på Furuset” og at plassen spiller en sentral rolle i områdereguleringen. Bydelshuset ble bevisst plassert her for å stimulere til mer aktivitet. “Furuset er det viktigste knutepunktet for tjenester og mobilitet i denne delen av Groruddalen.” Bydelshuset ligger sentralt plassert på Furuset og spiller ifølge planleggerne i bydelen en viktig rolle i å utvikle det som omtales av politikerne som Furuset sentrum: Visjonen til politikerne i Oslo var at “bydelshuset skulle bidra til stedsutvikling på Furuset”, forteller de.

Lokaliseringen ved Trygve Lies plass, rett ved Furuset t-banestasjon, bussknutepunktet, kjøpesenteret og vegg-i-vegg med bygningen som huser blant annet FUBIAK og Nav, var ikke tilfeldig. Det var en viktig del av visjonen om å samle bydelstjenestene på samme sted i et knutepunkt i bydelen. Politikerne satte seg også veldig ambisiøse mål som blant annet et “FutureBuilt”-prosjekt i området, senere utviklet av OBOS. Den største eiendomsaktøren i området, Furuset Utvikling, planlegger å pusse opp Furuset senter og har engasjert Urban Jungle til å utvikle konseptet. I samtale med en leder i bydelen nevnes utbyggeren:

Akkurat på Furuset opplever jeg at det er god dialog med Furusets Utvikling. Og nå har vi, opplever jeg, bidratt litt til å få fremdrift på de prosessene de ønsker fremdrift på. Så er det nok en forventning fra oss at de bidrar inn til å løfte området. At de faktisk leverer på det de skal levere på. (...) Jeg opplever Furuset Utvikling som reelt investert på Furuset. De ønsker å løfte området.

En annen leder forteller om Furuset senter at “det er jo helt sånn

fantastiske skjulte perler inni der.” Samtidig er hen bekymret for hva som vil skje med dagens brukere ved en oppussing av senteret, som vil føre til økt husleie med risiko for lokale leietakeres betalingsevne eller -vilje. Det nedlagte sykehjemmet bak senteret er nylig kjøpt av samme utvikler, som nå til sammen har over 100 000 kvm tomter, næringseiendom og boliger i området, regulert til utvikling.

Planleggerne i bydelen er enige om at det har vært vanskelig å tiltrekke seg utbyggere som ville satse på boligbygging og stedsutvikling. Også det kommersielle tilbudet (private tjenester og butikker) har vært krevende å få til. Man ønsket både å trekke til seg større, mer profesjonelle aktører enn det som var her før utviklingen av bydelshuset og sentrumsplanen ble lagt, og å utløse rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler som er med på å sikre utviklingen av blant annet nye Trygve Lies plass.

Furuset Utvikling samarbeider tett med bydelen, men utviklingen hemmes av lav avkastning i området: “De kommersielle utviklerne kommer jo ikke av seg selv.” Utviklerne ser et tydelig behov for mindre enheter og fleksible boliger som kan senke terskelen for kjøp og samtidig legge til rette for hjemmebaserte tjenester: “Hver gang noen flytter ut av en 100 kvm, skal familier inn. Vi bygger mindre, mer effektive leiligheter. (...) Folk bor lenger hjemme hvis det er tilrettelagt. Det er bydelens interesse.” (intervju ansatt, bydelen)

For å få lønnsomhet må salgsprisene nærme seg 100 000 kr/m², men dette fordrer et overbevisende narrativ: “Vi måtte ha en fortelling. Hvis vi klarer å kommunisere det, så kjøper folk.” Det

er ønskelig av mange grunner å tilføre nye boliger i peri-urbane områder som Furuset, men krevende å få til i praksis. En viktig barriere er at byggekostnadene er blitt så høye at nye boliger blir nesten dobbelt så dyre som bruktboliger – som relativt sett ligger ganske lavt i pris til Oslo å være, på grunn av områdets lavere attraktivitet hos boligkjøpere. Dette har gjort at drabantbyene i Oslo nesten ikke har hatt nybygging siste 30 år.

Det er krevende å nå grupper som er villige til å betale så mye for nybygde leiligheter på Furuset. Derfor blir det viktig å kunne selge stedet som en attraktivitet som folk vil ha, og derfor er skolen og den urbane sentrumsutviklinga så viktig for utviklerne – og planleggerne. Sistnevnte mener at bydelen er nødt til å få redusert taleksponeringen på leie og samlokalisering blir løsningen: “Derfor er vi nødt til å samle en del aktiviteter. Vi kan ikke ha f.eks. fritidsklubber og seniorsentre fordelt over hele byen. Og seniorsenteret i dag brukes fra klokka ti til klokka to. Og det er altfor dyrt å sitte på store lokaler for bare det.”

Bydelsledelsens visjoner: Stram nåtid, langsiktig blick

Daværende bydelsdirektør var veldig tydelig på at bydelen ikke skulle bygge bydelshuset på Tveita, selv om det med tanke på geografisk plassering i bydelen kanskje kunne være fornuftig. Å legge det til Furuset var et strategisk grep for å bidra til stedsutvikling på Furuset, både fordi Furuset trengte det mest og hadde noen viktige forutsetninger for å lykkes. Dagens direktør håper på mer liv i bydelshuset og aktiv bruk av bygningen – men med riktig balanse mellom profesjonelle krav, sikkerhet og tilgjengelighet. “Om fem år håper jeg vi har fullt bydelshus fire dager i uka. I en flott kantine.” Han legger til: “Vi må gjøre endringer, men vi må

ikke kaste ut det som fungerer. Vi må ha et langsiktig blick, samtidig som vi står i en stram nåtid.”

Områdesatsingen har vært avgjørende for bydelen, og bydelen vil anbefale videreføring av denne ordningen. Direktøren har tro på at områdesatsingen vil løfte Furuset på sikt, men det er et langsiktig løp: “Det snakkes om 5–10 år frem i tid.” Det er en klar visjon fra lederne om bedre boligstruktur og variert demografi, med hensyn til enslige, eldre og folk med funksjonsnedsettelser. Utbygging av ny skole trekkes fram som en forutsetning for videre utvikling: “Jeg tenker at hvis man kunne bygge skolen. Det er en nøkkel”, forteller en leder i bydelen. Dette knyttes også til boligbygging og attraksjonskraft: “Man bruker områdeløftet til å skape et bomiljø.”

Mange eldre på Furuset bor i boliger uten heis, noe som blir en stor utfordring framover. “Vi får 1000 flere mennesker over 80 år de neste syv årene. Vi får ikke flere ansatte. Kanskje noen færre”, forteller en leder. Lederne i bydelen er på linje med utbyggerne og de frivillige om at det er ny skole i Verdensparken som er nøkkelen til videre utvikling av området: “Hvis Verdensparken/ Trygve Lies plass blir bygd – så kommer også boligene – alt avhenger av at denne blir realisert.”

Utbyggernes visjoner: Furusetbyen

Når et område utvikles er det mange aktører utover kommunen selv som legger føringer gjennom områdeplan og kommuneplan. Også utviklere og eiendomsaktører engasjerer seg i visjonsbygging. OBOS er snart klare for å starte bygging av 74 boenheter som har vært under planlegging siden 2018 og kalles “Furuset Village”. Boligprosjektet har svært ambisiøse mål: “Det

FREMTIDENS FURUSET

Faksimile fra www.furusetbyen.no, en nettside for byutviklingsprosjektet til Furuset Utvikling.

skulle være sosialt, økonomisk og miljømessig bærekraftig. Det var de høye målene. Vi har jobba mye med alt, men spesielt med sosial bærekraft” (intervju OBOS-representant). I tillegg til å redusere klimaavtrykket har det vært et viktig mål å styrke nabolagsfunksjoner gjennom mye fellesarealer og møteplasser, fellesvaskeri og nabolagshus som skal være åpent også for de som ikke bor der. Et annet mål har vært å få til en variert beboersammensetning gjennom bokollektiv for unge voksne med funksjonsnedsettelse, varierte boligstørrelser og leiligheter med en utadrettet næringsdel på bakkeplan. I dette arbeidet har OBOS også fått inn innspill fra innbyggere og lokale aktører gjennom medvirkning. OBOS-representanten formulerer målet med prosjektet som “å trekke nabolaget inn i prosjektet” – blant annet gjennom nabolagshuset.

OBOS-representantene understreker ellers, i likhet med de fleste

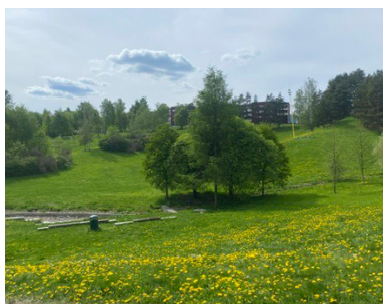
andre aktører på Furuset, betydningen av at planene om ny skole realiseres. De er ellers tydelige på at de høye kravene som fulgte med som en forpliktelse for dem som vinnere av arkitektkonkurransen, i kombinasjon med sterk økning i byggekostnadene, har gjort at prosjektet isolert sett ikke har noen fortjeneste. Hadde det ikke vært for kravene som fulgte med “Future Built” ville prosjektet neppe blitt realisert.

I intervju med Furuset Utvikling kommer det fram at de ønsker å utvikle et attraktivt bysentrum: Furusetbyen. Den ser de for seg har et godt utvalg av butikker og tjenester, gode uteområder og møteplasser, et levende sentrum – med mål om å selge boliger.

En viktig forutsetning for utbyggerne har vært at Furuset Utvikling fikk kjøpe (“får kontroll på”) det nedlagte sykehjemmet – fordi det åpner utviklingsmuligheter på denne siden av bydelshuset og bygningen som huser FUBIAK. Dette oppkjøpet skjedde nylig, i juni 2025. Det har også vært viktig for utbyggerne at Bymiljøetaten (BYM) aksepterer losse/lastesone for varehandel, noe utbygger sier de har foreslått å løse på sin egen tomt. Da gjenstår premisset om at det må bygges ny skole for å tiltrekke seg barnefamilier som vil bosette seg og investere tid og krefter i området.

Nøkkelen til alt: Skole i Verdensparken

Som en konsekvens av demografiske endringer på Furuset er det nå flere foreldre som bekymrer seg for elevsammensetningen i de lokale barn- og ungdomsskolene. Når majoritetsnorske elever utgjør et lite mindretall i skolen blir en del foreldre på tvers av etnisitet, bekymret for hva det gjør med inkludering i barn og ungdomsmiljøene. Her bekymrer man seg både for hva denne

elevsammensetningen gjør med barn som har norske foreldre og besteforeldre og dermed skiller seg ut, og for barn som har foreldre fra andre deler av verden og trenger å lære seg språklige og kulturelle koder i majoritetssamfunnet.

Kombinert med bekymringen for rus og lokal voldskultur i deler av ungdomsmiljøene kan lokale foreldre gi uttrykk for at egen tilknytning til Furuset og en ektefølt omsorg for alle barn og unge i området, må veies opp mot omsorgen for egne barn og deres beste. Enkelte velger på bakgrunn av dette å søke barna til andre skoler, eller også å flytte fra området for godt. Bygging av ny skole står også på agendaen til de frivillige:

Vi hadde jo håpa å få den nye Verdensparken skole. Verdensparken er jo egentlig blitt ... Dere har vært der, ikke sant? Innmari fin. Ta med dere familien litt opp. Og som i går på søndag så var det sol og sånne ting. Da ble det brukt veldig mye rundt omkring. Ikke så mye brukt i hverdagene, men på solskinnsdager og sånne ting. Bilfrie soner, ti borettslag omkring. (...) Mye av det det handler om, er å få barnefamilier til å bli boende på Furuset. Det tror jeg er en sånn stor nøkkel. (frivillig, bydelen)

I Utdanningsetatens forslag til endringer i skolebehovsplanen, er ikke ny skole i Verdensparken prioritert. Forslaget har vært til høring og skal gjennomgå av byrådet fram til budsjettforslaget legges fram i september. Først i desember 2025 avgjør Oslo bystyre hvilke forslag som vedtas og gjennomføres.

Det er ikke bare et nytt bygg til grunnskole innbyggerne ønsker seg. De forteller at det finnes mange lokaler som står tomme,

blant annet gamle, nyoppussede Furuset skole, og lokaler som blir lite brukt. Innbyggerne ønsker at disse aktiviseres og benyttes til å imøtekomme for eksempel ønske om musikkskole og øvingslokaler til korps og kor. En frivillig argumenterer også med at Furuset trenger en "ny befolkningsgruppe":

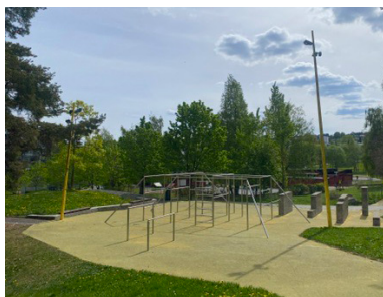
Jeg skulle gjerne ønske at det kunne være rimelige studentboliger. (...) Det hadde gjort noe at man hadde hatt noen som hadde syntes det hadde vært greit å få seg en øl. Det bor ikke bare muslimer på Furuset. Men et studentmiljø ...

Nabolagsidentitet, idrettsidentitet og ungdomsfellesskap

En engasjert frivillig forteller at mye av bydelens utvikling er skapt gjennom eksperimenterende samarbeid med ungdom: "Som et resultat av hvordan man involverer ungdom, så ble da den første parkourparken i landet etablert i Verdensparken." Det har også utviklet seg en sterk tradisjon for å rekruttere lokal ungdom inn i den lokale frivilligheten så vel som i bydelens tjenesteapparat.

Furuset oppleves av lokal ungdom som et tolerant og inkluderende fristed hvor man, i motsetning til i andre deler av byen slipper diskriminering og rasisme, og hvor det for eksempel er sosialt akseptabelt (men ikke påkrevd) å være religiøst praktiserende. Området er preget av sterk nabolagsidentitet, og et sterkt lokalt ungdomsfellesskap, men også dikotomisering mellom gode og dårlige rollemodeller, mellom de som bygger opp Furusets rykte, som Alnaskolens unge deltagere, og ungdom som selger dop eller bruker vold på åpen gate.

Det er en sterk frivillighetskultur på Furuset, selv om dette, ifølge

en frivillig på Seniorsenteret, er i ferd med å endre seg nå som flere yngre seniorer har nok med å trene og reise på utenlandsturer. En av de frivillige ressursene fra Furuset Forum har vært sentral i å bygge opp frivillighet og engasjement blant ungdom på Furuset i mange tiår: “Han er far Furuset, liksom”, forteller en ansatt i bydelen.

Ildsjelen er også eksempel på en brobygger mellom opplevelsen av Furuset-bygda der den rurale historien, gårdsbruk, jorder og store eneboliger preget landskapet, og det som nå er et tydelig stedsbilde som forener flere: Furuset som en landsby med plass til alle. I frivilligheten spiller dette seg ut som to ulike demografier, der den årlige begivenheten i juni er ett av få bindeledd: Furuset-festivalen. “To ulike typer frivillighet. [...] Det er jo kvinner. [...] Men de er også med på nabolagsfesten.” (frivillig, innbygger).

Den tidligere lederen av Furuset Forum trekker linjer mellom historiske personer som Trygve Lie og lokale verdier: “Derfor passer det godt at den første generalsekretæren i FN kommer fra området vårt.” Furuset Forum fungerer som klubb, utdanningsarena og sosialt samlingspunkt for ungdom: “Vi har ti stykker som er utdanna som barne- og ungdomsarbeidere her. (...) Vi prøver å utdanne trenere og ledere og ikke minst folk som er med og tar tak i felles oppgaver.” Han argumenterer for at trygghet og fellesskap handler mer om folk enn bygg: “Det er ikke husene i seg sjøl som skaper trygghet, det er de menneskene som er med og jobber der og bruker det i fellesskap.”

Området har en sterk idrettsidentitet, med Furuset Forum som betydningsfull og inkluderende lokal ungdomsarena. FUBIAK har også fra etableringen av vært en lokal institusjon som barn og

unge er stolte av og bruker aktivt. Furuset beskrives ellers av en ansatt som godt dekket for barn og ungdom, men med et stort tomrom fra 18 år: “Null til 18, det er bra. Men 18 og oppover ... Du må være 60+ før det er noe tilbud.”

Innbyggernes ønsker, innspill og behov: Inkluderende, grønne Furuset

En innbygger som har bodd på Furuset siden slutten av 1970-tallet gir en grundig kritikk av byutviklingen på Furuset, spesielt tapet av grønne områder og tidligere planlagte fellesskapskvaliteter: “Alt ble planlagt kjempebra. [...] Store bilfrie områder. Grønne områder. Men nå er det tatt veldig mye av det.” Utbygging omtales av hen som en forringelse av miljø og fellesskap, særlig med hensyn til bussveier og store prosjekter som Bygata og nultslippshus: “Det var faktisk et veldig opprør mot det [...] Hele miljøet ble splitta.”

Hen reflekterer over hvordan utviklingen av Furuset blir framstilt og hvilke ord som brukes for å beskrive det nye. Området rundt Furuset senter ble bygd ut med blokk- og rekkehusbebyggelse på 1970-tallet og innbyggeren sier at grøntområder og rekreasjon ble en integrert del av boligområdene. Dette preger Furuset fortsatt den dag i dag:

Det er helt feil at man finner på nytt at Furuset skal være miljøvennlig. Det er bare å prøve en videreføring av det gamle som var helt fantastisk bra planlagt. (...) Nå heter det ikke Miljøgata, nå heter det Bygata. Som om det er by vi vil ha her.

Fra samtaler med ulike råd og utvalg i bydelen trer bildet av Furuset som en grønn, aktiv og inkluderende landsby igjennom.

De er alle svært bevisste på at det behøves inkluderende tilbud i området, slik at de ikke bare tiltrekker seg én gruppe innbyggere. For seniorer på Furuset er det konkrete behov for mobilitet, som kan dekkes av flere sitteplasser og benker, lengre åpningstid på innbyggertorget og generelt bedre vedlikehold og å holde området ryddig som står øverst på ønskelista.

Blant personer med funksjonsnedsettelse i bydelen er det konkrete forslag som bedre ledelinjer mellom T-bane og buss-holdeplassen så det er lettere å finne frem, bedre informasjon om tilbudene som allerede finnes, samt bærekraftige tiltak som vedlikehold av Furusethallen, systue hvor folk kan reparere klærne sine, strikke-kafe som trekker folk på tvers av nasjonaliteter, utleie av utstyr (som kulturkjelleren på Ellingsrud), og doble grillplasser i grøntområder slik at en grill alltid kan være forbeholdt halal. Spektakulær lekeplass og kafe eller foodtrucks i Verdensparken blir også nevnt av både frivillige, barn og voksne.

Ungdom ønsker seg oppgradering av fotballbanen bak FORUM og en ny 11-er-bane. Her er også flere benker og sitteplasser (som er designet inkluderende) og flere parker en prioritet, i tillegg til utendørs pop-up bibliotek og kulturskole.

“Bydelshuset er formet helt forferdelig. Det finnes ingen scene der! (...) om man får penger til å pusse opp selve innbyggertorget burde man skaffe en scene som kan dras inn og ut.”
(Engasjert ungdom i bydelen)

“Jeg har aldri sett innbyggertorget åpent. Det kunne jo vært et sted, det er jo en kafe der liksom. Kanskje man kan ansette ungdom til å drive kafeen?” (Aktiv ungdom fra et annet område i bydelen)

Demografien blant de eldre på Furuset har endret seg de siste årene. Hovedvekten har tradisjonelt vært majoritetsnorske eldre, men det er i ferd med å endre seg, nå når minoritetsbefolkningen blir eldre. Den frivillige på Seniorsenteret forteller at det i 2019 var ca. ni av 450 medlemmer med opprinnelse fra andre land enn Norge.

Og nå så er det rundt 130. Og det er fordi vi har jobba veldig aktivt. For vi har vært på mange ulike steder hvor seniorer med minoritetsbakgrunn er. Og så har vi funnet døråpnerne i nærmiljøet, og så har vi blitt venner med dem. Og i slutt er vi inne i deres gjeng. Og så har vi samarbeida ut ifra på den måten.

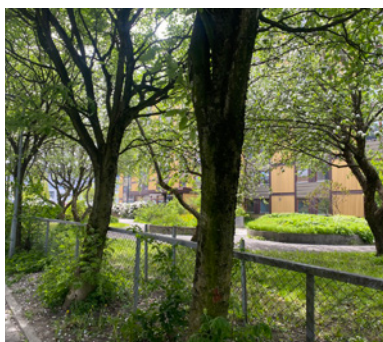
I samtaler med frivillige på Seniorsenteret pekes det på mangel på benker, god belysning og aldersinkluderende byplanlegging på Furuset. Mange eldre føler seg også utrygge i området rundt senteret og torget: “Vi kan ikke ha arrangement på kvelder. Fordi folk tør ikke å gå ut”, forteller en frivillig. Hen og flere andre peker på at denne frykten ikke trenger å være basert på egne utrygge opplevelser, noen ganger er det nok å bare se en gruppe unge gutter stå og henge ved senteret for å føle seg utrygg.

Som tidligere nevnt har det etablert seg en tradisjon for å rekruttere ansatte til tjenestene lokalt, noe som påvirker de ansattes stedserfaringer og myker opp skillet mellom ansatt og innbygger. En ansatt som selv er oppvokst på Furuset understreker hvor viktig lokal tilhørighet er for tillitsbygging: “For meg er Furuset hjemme. Jeg har gått på barneskole, ungdomsskole og jobba her.” Samtidig reflekterer hen over hvordan tillit svekkes når tjenester bemannes av folk uten lokal forankring: “De kommer åtte og drar fire. Og så skal de jobbe med ungdomskriminalitet.” Hen beskriver Furuset som en “landsby” – et sted med fellesskap og tilhørighet, men som krever reell inkludering og aktivitet også utenfor kontortid. Intervjuet avsluttes med en sterk personlig identifikasjon med stedet: “Furuset har alt. Du trenger egentlig ikke noe mer.”

Steder med potensiale ifølge innbyggere: Torget og Sletta.

3.3. Oppsummering: Tenke stort, gjøre lokalt

“Det er viktig å tenke stort, men handle lite. Se på hva vi allerede har” (Ildsjel)

De fleste som bor på Furuset har sterke forbindelser til steder og mennesker i andre deler av verden, og mange reiser ofte til det som gjerne omtales som “hjemlandet”, uavhengig av hvor man selv er født. I et fokusgruppeintervju med norsk-pakistanske mødre og bestemødre fra Furuset i et tidligere forskningsprosjekt (QUEST), kom det frem at disse kvinnene opplevde det å bo på Furuset “nesten som å bo i landsbyen vår i Pakistan”. Med dette mente de at omgangsformen på mange måter var lik det de var vant til hjemmefra, med storfamilier som tilbringer mye tid sammen og sterke nabolagsbaserte kvinnefelleskap som gir en følelse av omsorg og tilhørighet. På andre steder og i andre sammenhenger ville kanskje et slikt stedsbilde bli oppfattet som en trussel mot visjonen om å være et inkluderende lokalsamfunn.

Vi er også kjent med, fra tidligere prosjekter, at det finnes grupper i lokalbefolkningen på Furuset som ikke nødvendigvis setter pris på den typen sammenlikning. Eksempelvis har en del av de majoritetsnorske eldre innbyggerne erfaringer fra området gjennom tiår med store demografiske endringer. Forståelig nok kan en del av dem gi uttrykk for nostalgi og tap når de sammenlikner hva Furuset var med hva det har blitt – et sted de ikke lenger kjenner helt igjen som sitt eget. Vår erfaring med bydelen tilsier likevel at stedsbilder preget av den positive sammenlikningen de norsk-pakistanske kvinnene gjør mellom Furuset og den pakistanske landsbygda oftest blir møtt med forståelse og respekt fra det lokale vel-

ferdsapparatets side. De ansatte i bydelsadministrasjonen og de kommunale tjenestene vet at det trygge og omsorgsfulle kvinnefelleskapet som her assosieres med landsbygda i Pakistan, i praksis fint kan kombineres med mer inkluderende omsorg for naboer og medborgere på tvers av etniske skillelinjer. Det som imidlertid problematiseres fra tjenesteapparatets side, er når manglende språkkunnskaper og informasjonsflyt blir til hinder for utvidelse av felleskap og gjensidig omsorg på tvers av ulike grupper.

Mange ansatte og innbyggere på Furuset vektlegger nettopp omsorg for hverandre som et ideal. Det henger også sammen med bekymringen for hva slags utfordringer et lokalsamfunn med høy andel etniske minoriteter kombinert med fattigdom og sosiale utfordringer kan by på. Basert på denne mulighetsstudien og våre tidligere forskningsprosjekter ser vi “inkluderende omsorg” som et sterkt ideal også blant Furusets unge, og som noe som kjennetegner omgangsformen på ungdomsarenaer som FUBIAK og Alnaskolen/Furuset IF.

Et viktig tjenesteområde som løftes fram som velfungerende, er oppvekstområdet, med helhetlige tiltak og ansatte med lokal forankring. “Vi har et kjempeapparat innen forebygging ungdom. Det er utrolig viktig å ivareta den kompetansen. (...) Dette henger sammen. De som jobber på fritidsklubbene ... det henger sammen med barnevernet”, forteller en leder.

Den utpregede toleransen for kulturelle og religiøse forskjeller og ulike verdier og levestett fremheves gjerne som særegent for det lokale ungdomsfellesskapet. Unge fra Furuset deler opplevelsen av å ha vokst opp i et nabolag som ofte blir utskjelt av folk (eller

medier) utenfra, noe som for dem står i sterk kontrast til opplevelsen av samhold, varme og omsorgsfull inkludering på innsiden. Etter hvert som de blir eldre, setter de også ord på opplevelsen av å mangle materielle goder og tilbud i oppveksten. Samtidig beskrives Furuset blant dem som et sted hvor folk tar vare på hverandre, noe som bidrar til å kompensere for eventuelle mangler i oppveksten – både økonomisk, kulturelt og sosialt.

Visjonen om innbyggertorg og bydelshus har ikke oppstått i et vakuum, og er heller ikke bare forbeholdt Furuset eller bydel Alna sitt behov for å få til nye typer relasjoner mellom velferdstjenester og innbyggere. I neste del skal vi gjøre en rask reise til andre byer og land med liknende initiativ, som grunnlag for å utforske videre hvordan konseptet kan utvikles lokalt på Furuset – til det beste for innbyggere og ansatte.

DEL 4

Hva nå, Furuset?

Både innbyggertorg og bydelshus er konsepter som vi finner også i andre byer og land i Norden. Under vil vi gi en kort oversikt over hva disse tilbyr, som kan utvide forståelsen av hva bydelshuset og innbyggertorget på Furuset kan være – for innbyggere og ansatte i bydelen. Studier av innbyggertorg og bydelshus i andre byer og land har, i motsetning til denne mulighetsstudien, ikke sett på bygningenes materialitet koblet til eventuelle dissonanser mellom visjoner og realisering.

Vi vil først se nærmere på studier av innbyggertorg fra andre norske byer, «medborgarkontor» fra Göteborg og Överkalix samt satsingen på «styrket borgekontakt» i København. Dette er masteroppgaver og rapporter utarbeidet av konsulentfirmaer og kommunene selv, og bygger på data fra spørreundersøkelser, individuelle intervjuer og fokusgruppe-intervjuer. Til sammen belyser disse studiene organisatoriske modeller, sosiale og relasjonelle forhold, og vilkår for suksess ved samlokalisering av tjenester. Til slutt vil vi gi et sett anbefalinger for framtidige "tykke" medvirkningsprosesser og kollektiv visjonsbygging på Furuset.

4.1. Andre erfaringer fra inn- og utland

I Skandinavia har det siden 1990-tallet vært en utvikling mot å etablere felles kontaktpunkter mellom innbyggere og offentlig forvaltning, ofte kalt innbyggertorg i Norge og "medborgarkontor"

Fra Framtidsverksted med ansatte i bydelen, februar 2025.

i Sverige. En viktig forskjell på disse er at i Norge er innbyggertorgene innført for å løse fragmenteringsutfordringer i forvaltningen, mens medborgar-kontorene i Sverige også har et eksplisitt politisk formål ved at de skal styrke borgernes deltakelse i (nær)demokratiet. I bydelshuset på Furuset har vi sett at visjonen til dels inneholder begge disse elementene, men at det i praksis er samhandlingen mellom tjenester som trumfer – og at innbyggernes rolle blir å bidra i utviklingen av disse tjenestene, gjennom medvirkning.

En gjennomgående lærdom på tvers av studiene er at samlokalisering av kommunale tjenester kan øke tilgjengeligheten og brukervennligheten for innbyggerne. Evalueringen av medborgarkontoret i Överkalix viste entydig positiv mottakelse: Innbyggerne opplevde det som en “satsning i stedet for nedleggelse” når flere offentlige etater ble samlet under ett tak. Tilsvarende viser en norsk undersøkelse at et flertall av innbyggerne verdsetter samlokalisering av tjenester. Det å ha et lokalt sted der de kan få veiledning oppleves som tryggere og mer tillitsskapende enn fjernkontakt via telefon eller nett. Ikke alle innbyggere har tilgang eller ferdigheter til å bruke digitale verktøy og tjenester.

Erfaringene fra Göteborg understreker at riktig plassering – gjerne der behovet er størst og i nærheten av kollektivknutepunkt – samt tilstrekkelig areal, er nødvendig for å lykkes med innbyggjerservice (Hammarén mfl. 2021). Også i Norge ser vi at geografisk nærhet til innbyggerne er et suksesskriterium. Indre Østfold kommune etablerte etter kommunesammenslåingen i 2020 fem innbyggertorg og bibliotek spredt i lokalsentrene, nettopp for å være desentralisert og i nærmiljøet til folk. Selv om fagavdelingene i kommunen er sentralisert i administrasjonen,

braker saksbehandlere møterom på de lokale innbyggertorgene for å møte innbyggerne der de bor. Dette grepet – å la spesialister reise ut til de samlokaliserte tjenestene – kombinert med lokal tilstedeværelse av et bredt tilbud, gjør at innbyggertorget fungerer som et effektivt bindeledd mellom innbygger og forvaltning.

Det er etablert såkalte innbyggertorg i flere norske byer. Her er konseptene nokså like, med variasjoner over samme tema:

- Åpningstider som stort sett følger kommuneansattes arbeidstider med noen få unntak, herunder innbyggertorg i Vikevåg og Slemmestad som har åpent på lørdager.
- Utlån av el-minibuss, tilgjengelig kjøkken i tilknytning til stort utleielokale og gratis utlån av lokaler, og rullerende kafedrift av frivillige lag og foreninger på lørdager (Vikevåg).
- I Judaberg i Stavanger kommune kan folk som kommer fra øyene bruke innbyggertorget som venterom og spille kort, lese aviser og få gratis kaffe. Her er det også drop-in arbeidsplasser som blir brukt som “hjemmekontor” av lokale innbyggere og hyttefolk.
- På innbyggertorget i Asker kan man få enkel byggesaksveiledning, og innbyggere kan delta i ett av syv nyetablerte områdeforum: frivillige organisasjoner og lokalsamfunnenes felles talerør inn til kommunen. Her er det også strikkegruppe, teatergruppe, hørselshjelp (Borgen), mens Tofte innbyggertorg er et prosjektkontor som primært gir informasjon og veileder i kommunale tjenester.
- Sætre og Heggedal innbyggertorg tilbyr veiledning om vann og avløp, mens på Holmen innbyggertorg utvikles programmet og aktivitetene sammen med innbyggerne. Tilbudet styres av lokale initiativ, ønsker og behov.

med innbyggertorg/bydelstorg, men blant annet Stovner, Romsås og Frogner er i gang, og hvis dette er noe som flere bydeler skal etablere kan det være mye å hente på å tilrettelegge for erfaringsdeling mellom disse.

Et mulig tiltak kan være å definere innbyggertorget som et organisasjonsutviklings-prosjekt der førstelinja og tjenestene systematisk eksperimenterer og reflekterer over hvordan innbyggerne blir tatt imot og hjulpet. Gjerne sammen med innbyggerne. Dette vil kunne bidra til bedre tjenesteinnhold og -utførelse, men også opplæring av nyansatte - og gjerne gjøres i samarbeid med andre innbyggertorg i inn- og utland.

Vi anbefaler bydelen og andre aktører som har utviklingsplaner på Furuset, å bygge på to prinsipper for involvering av innbyggere og ansatte i bydelen. Det ene kaller vi tykk medvirkning, det andre kollektiv visjonsbygging.

Tykk medvirkning

Medvirkning som virker er basert på relasjoner som bygges over tid og som kan gi "tykke" beskrivelser og forståelser av hva som er behov, ønsker, drømmer og mål for alle aktører og grupper på Furuset.⁷ I praksis gjennomføres tykk medvirkning gjennom å bygge og opprettholde såkalte multiplekse relasjoner, det vil si at man kjenner hverandre og deler erfaringer utover den ene rollen

⁷ Les mer om tykk medvirkning her: Rosten, M. G., Hagen, A. L. & Tolstad, I. M. (2021). Fra tynn til tykk medvirkning: Unge medforskere som lokale kunnskapsprodusenter. I A. L. Hagen & B. Andersen (Red.), *Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging* (Kap. 2, s. 43-73). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.150.ch2>

som bringer en sammen i en medvirkningssituasjon. Et eksempel her kan være at en ungdom blir invitert inn i en workshop som representant for ungdomsrådet i bydelen, men også er ansatt i en deltidsstilling på Furuset Forum, var tidligere aktiv i Alnaskolen, bor i Granstangen borettslag og har en bestemor som er beboer i Furuset Hageby. Denne ungdommen vil antagelig ikke bare kjenne til mange problemstillinger utover sine egne hverdagsferinger, men også kjenne flere av de andre voksne deltagerne på medvirkningsverkstedet, blant annet daglig leder på Forum og styreleder i borettslaget. Slike multiplekse relasjoner (eller "mange hatter") bidrar til å trygge rommet, men også til å gi tykke forståelser av en gitt problemstilling som innebærer dilemmaer; skal vi med trang kommuneøkonomi bygge ny lekeplass eller utvide Seniorsenterets mat-tilbud? Kan vi sammen komme opp med nye ideer som tilfredsstiller begge gruppers behov?

Mange ansatte i bydelstjenestene lokalisert på Furuset har også multiplekse relasjoner til innbyggere, frivillige og andre aktører i området. Denne tykke relasjonelle kompetansen er spesielt godt egnet i medvirkningsprosesser der nettopp kompleksiteten er høy og ressursituasjonen knapp – hvordan få til mest mulig for flest mulig? Ansatte som har hatt ulike roller og oppgaver i bydelen over tid, og/eller som i tillegg har erfaringer som lokale innbyggere har særlig stort potensiale til å koble sammen ulike aktører og perspektiver. Å nyttiggjøre seg kompetansen til slike nøkkelpersoner vil være særlig viktig med trang kommuneøkonomi der alternative løsninger og finansieringskilder blir avgjørende for Furusets ve og vel. Et konkret steg-for-steg-verktøy til å gjennomføre tykk medvirkning følger under.

Samle en større gruppe med representanter fra alle lag og aktører i lokalmiljøet. Bruk stegene under til å fasilitere en god prosess:

Steg 1: Tenk på en god samtale du har hatt i det siste – hva kjennetegnet denne?

Steg 2: Skriv ned stikkord, diskuter med sidepersonen

Steg 3: Del det dere snakket om i plenum

Steg 4: Oppsummer stikkord og bruk disse som felles kjøre-regler for medvirknings-workshopen

Steg 5: Bygg videre på felles stikkord – hva er «det store bildet» dere tegner opp? Hvordan kan konseptet «den gode samtalen» og dets kjennetegn også prege utviklingen av et sted, uterom eller bygg?

Kollektiv visjonsbygging

Gjennom denne mulighetsstudien har vi sett at det i hovedsak er utviklerne og planleggerne i bydelen som gjør visjonsarbeid, mens innbyggerne og frivillige i all hovedsak blir invitert til å gi konkrete medvirkningsinnspill på tiltak som kan gjennomføres på kort sikt. Vi anbefaler derfor at bydelen tar initiativ til et områderåd å la det innbyggertorg i Asker kommune har startet, der alle aktører er representert, gjerne på beslutningsnivå. I et slikt råd vil aktører som Furuset Utvikling, OBOS, Alna GründerHub, bydelens administrasjon, frivilligheten, og representanter for innbyggere som ikke dekkes av lokale frivillige organisasjoner (f.eks. eldre med kort

botid i Norge, studenter, kunstnere) møtes jevnlig med et felles mål om å 1) bevare det som fungerer godt på Furuset, 2) oppgradere det som har mest potensiale, og 3) utvikle det som ikke ennå finnes på Furuset, men som vil gjøre området til et enda mer inkluderende og trygt sted preget av åpenhet for mangfold.

Områderådet sitt praktiske oppdrag blir å tilrettelegge for kollektiv visjonsbygging også utad, gjennom å invitere til visjonsverksteder. Under følger enkle retningslinjer for hvordan man kan gjennomføre et kollektivt visjonsarbeid:

Forestill deg at vi er 5/10 år fram i tid. (Furuset) er akkurat slik du har drømt om og ønsket.

Spørsmål 1: Hva har skjedd?

Spørsmål 2: Hvorfor og hvordan ble det slik?

Spørsmål 3: Hva må vi slutte å gjøre, for å få til dette?

Spørsmål 4: Hvem/hva går denne visjonen på bekostning av?

Spørsmål 5: Hvilke tiltak kan vi gjøre for å unngå å «miste noen» på veien?

4.3 Oppsummering: Nabolagsomsorg og profesjonsomsorg

På Furuset har de fleste unge til felles at de har minst en forelder som har vokst opp i andre deler av verden, og da ofte i en landsby eller mindre by i Pakistan, Nord- Afrika, Vest-Afrika eller Midtøsten. Det er disse sterke koblingene til steder og mennesker i andre deler av verden, kombinert med fellesskapet i opplevelsen av å bli ufortjent nedvurdert utenfra som et “dårlig nabolag”, som får ungdom og unge voksne til å snakke om Furuset nettopp som en landsby. Furuset er et sted de føler seg hjemme, hvor “alle kjenner alle”, og hvor folk stiller lojalt opp for hverandre. Landsbymetaforen brukes imidlertid også til å fremheve de mer negative sidene ved å inngå i tette fellesskap, i form av konflikter som utfordrer fellesskapet, baksnaking og sterk sosial kontroll.

I løpet av de siste 10-15 årene, som en konsekvens av områdeløftene i regi av Groruddalssatsingen, etableringen av Alna-skolen og svært offensiv inkludering av barn og unge i etableringen av lokale tilbud og forebyggende aktiviteter, har svært mange unge voksne fra Furuset blitt ansatt i bydelens tjenesteapparat. Dette har bidratt til at den lokale, mer uformelle omsorgen og lojaliteten mellom de som vokser opp og bor på stedet smitter over på og

smelter sammen med omsorgsfull profesjonsutøvelse i det lokale velferdsapparatet. Som profesjonsutøvere – i sine roller som lærere, miljøarbeidere, helsearbeidere, oppsøkende barnevernsarbeidere etc. – har disse funnet måter å kombinere profesjonell omsorgsutøvelse med den lokale, inkluderende omsorgen de har vokst opp med som en del av nabolaget og ungdomsmiljøene der.

Når barn, unge og deres foreldre møter offentlige hjelpere som samtidig er deres naboer og medborgere, storesøsken eller tanter og onkler til noen de kjenner eller rollemodeller fra den lokale frivilligheten, blir også avstanden til hjelpeapparatet og tjenestene disse representerer mye mindre. Bydelsansatte med slik lokal tilhørighet blir oppfattet som at de bryr seg om dem, både fordi det er jobben deres og fordi de inngår i det samme lokale fellesskapet som medborgere. Med den offensive og svært vellykkede lokale rekrutteringen som foregår spesielt til barne- og ungdomsrettede tjenester i bydelen – barnehagene og skolene, fritidssektoren og idretten, barnevernet og lokale forebyggende tiltak – er det all grunn til å tro at denne sammensmeltingen av nabolagsomsorg og profesjonsomsorg også vil kunne prege Furusets fremtid.

Referanser

Boldt. (2023). Evalueringsrapport. Aktivitetsbasert bydelshus og hybrid arbeidshverdag. Bydel Alna, Oslo kommune.

Drammen kommune & Indre Østfold kommune. (2023). Sluttrapport: Beste praksis for bibliotek og innbyggertorg. Nasjonalbiblioteket/Viken fylkesbibliotek. https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/sites/3/2023/09/Sluttrapport_Beste-praksis-for-bibliotek-og-innbyggertorg_2023.pdf

Ericsson, H (2021). En väg till medborgarnära service och närde-mokrati? Förklarande utvärdering av medborgarkontoren i Lunds kommun, Masteroppgave, Lunds universitet. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1330509&fileId=1330510>

Hammarén, M., Lundin, T., Mehmedovic, A. & Lindgren, L. (2021). Medborgarkontorens oppdrag og geografiska placering, en utredning utifrån behovet av samhällsvägledning (2021-09-29, N043-0194/21). Göteborgs Stad, konsument og medborgarservice. [https://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/93ec9160f537fa30c12572aa004b6c1a/67a-f8075e96aa074c12589d00040ad3b/\\$FILE/DM_230621_5_Bilaga_2.pdf](https://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/93ec9160f537fa30c12572aa004b6c1a/67a-f8075e96aa074c12589d00040ad3b/$FILE/DM_230621_5_Bilaga_2.pdf)

Hindhammer, N. og Skallstad, C.D. (2009). På ungdommens hjem-mebane. Stedsanalyse, Groruddalen; Furusetområdet – beboernes ståsted. Oslo kommune: Oslo.

NIRAS. (2017). Evaluering af Styrket Borgerkontakt Københavns

Kommune. <https://styrketborgerkontakt.dk/wp-content/uploads/2017/01/Niras-rapport-endelig.pdf>

Oslo kommune (2020). Bydel Alna Innbyggertorg. Konseptmandat. Oslo kommune: Oslo.

Rosten, M. G., Aarset M. F., Awan A. U. & Vestel V. (kommer, under review). Collective representation work as stigma management. Young Muslims from Furuset, Oslo. Journal of Ethnic and Racial Studies.

Rosten, M. G., Hagen, A. L. & Tolstad, I. M. (2021). Fra tynn til tykk medvirkning: Unge medforskere som lokale kunnskapsprodusenter. I A. L. Hagen & B. Andersen (Red.), Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging (Kap. 2, s. 43–73). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.150.ch2>

Ruud, M.E., Andersen, B., Lorenzen, S.B., Dalseide, A.M., Staven, H.D., Mamelund, S-E. & Skogheim, R. (2019). Spenninger og harmoni - Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset. 155 s. By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet - storbyuniversitetet. Vol. 2019. <http://hdl.handle.net/20.500.12199/2977>

Signal Arkitekter (2015). "Alna bydelshus - Rom- og funksjonsprogram". Rapport. 20. oktober 2015.

Ståhlbröst, A. (2005). Utvärdering av ett medborgarkontor . Luleå: Luleå tekniska universitet/Testplats Botnia. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2%3A995811/FULLTEXT01.pdf>

Hagen, A.L., Dalseide, A.M., Bygdås, A.L., Kitterød, H.R., Rosten, M.G. & Brattbakk, I.
(2025) *Furuset-formelen: Inkluderende omsorg, åpenhet og trygghet.*
En mulighetsstudie for bydel Alna.
Rapport, 1. juli 2025. OsloMet – storbyuniversitetet.

OSLOMET

ENKIME